

Hallituksen esitys Eduskunnalle siemenkauppalaiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi siemenkauppalaki, jolla korvataan siementavaran kaupasta vuonna 1975 annettu laki. Esityksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa siemenkauppaa koskevat säännökset Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen (ETA-sopimus) sisältyvien Euroopan yhteisöjen (EY) siemendirektiivien ja siemeniä koskevien päätösten kanssa. Lainsäädännön yhdenmukaistaminen edellyttää markkinoitavan kylvösiemenen vaatimuksia, maahantuontia ja valvontajärjestelmää koskevien säännösten muuttamista.

Esityksessä ehdotetaan, että tärkeimpien kasvilajien kylvösiementä saataisiin markkinoida vain sertifioituna kylvösiemenenä, jonka aitous ja laatu olisi viranomaisten varmentamaa. Sertifiointijärjestelmä otettaisiin käyttöön koko laajuudessaan ETA-sopimuksessa sovittujen siirtymäaikojen jälkeen. Ehdotus merkitsee nykyisen laatuluokkajärjestelmän mukaisen kauppasiemenen eli alimman laatuluokan kylvösiemenen poistumista vilja- ja rehuksien siemenkaupasta.

EY-säädösten voimaansaattaminen tapahtuisi esityksen mukaan pääasiassa maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Ministeriö antai-

si määräykset kylvösiemenen tuotannosta, markkinoitavan kylvösiemenen laatuvaatimuksesta, pakkaamisesta, merkinnöistä sekä viljelykasvien lajikeluettelosta. Ministeriö voisi myös kieltää kasvilajin lajikkeen markkinoinnin EY:n säännösten mukaisilla perusteilla.

Esityksessä ehdotetaan kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin valvontaa koskevien säännösten muuttamista ja tarkentamista. Kylvösiemenen pakkaamiseen tarvittava lupa muutettaisiin kauppasiementä koskevan siirtymäajan jälkeen ilmoitusmenettelyksi. Viranomaisten valvontakeinoja ehdotetaan lisättäväksi erityisesti markkinoinnin valvontaa silmälläpitäen. Pääasiallisena valvontaviranomaisena toimisi maatilahallituksen sijasta kasvintuotannon tarkastuskeskus, jolle maatilahallituksen tehtävät on tältä osin tarkoitus siirtää maaseutuelinkeinohallinnon organisaatiouudistuksen yhteydessä.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa. Voimaantuloajankohdasta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	3. Esityksen vaikutukset	7
1. Nykytila	3	3.1. Taloudelliset vaikutukset	7
1.1. Kylvösiemenen tuotanto ja kauppa	3	3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	8
1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	4. Asian valmistelu	8
1.2.1. Kylvösiemenkauppaa koskeva lain- sääädäntö	3	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9
1.2.2. Käytäntö	4	5.1. Riippuvuus muista esityksistä	9
1.2.3. Muu lainsäädäntö	4	5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista .	9
1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö	4	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1.3.1. ETA-sopimus	4	1. Lakiehdotuksen perustelut	10
1.3.2. EY-maat	5	1 luku. Yleiset säännökset	10
1.3.3. Ruotsi ja Norja	6	2 luku. Kylvösiemenen markkinointi	11
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	6	3 luku. Valvonta	15
2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	6	4 luku. Erinäiset säännökset	18
2.2. Keskeiset ehdotukset	6	5 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset .	19
		2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	20
		3. Voimaantulo	20
		LAKIEHDOTUS	21

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Kylvösiemenen tuotanto ja kauppa

Kasvintuotanto perustuu tuotantoalueen kasvu- ja ilmasto-oloihin soveltuvien, jalostettujen lajikkeiden viljelemiseen. Maassamme viljeltävät vilja- ja nurmikasvien lajikkeet ovat valtaosaltaan kotimaassa jalostettuja. Puutarhakasvien ja nurmikkokasvien lajikkeet sen sijaan ovat enimmäkseen ulkomaisia.

Kasvintuotannon onnistumisen edellytyksenä siis on, että kylvöön käytettävä siementavara on lajikkeeltaan tunnettua, oikein nimettyä ja lajikeaitoa. Kansainvälisessä kaupassa on erityisen tärkeää, että siementavara on ilmoitettua lajiketta. Kylvösiemenen tulee myös täyttää määrätyt käyttöarvon vähimmäisvaatimukset muun muassa itävyyden ja puhtauden suhteen.

Edellä selostetuista syistä kasvintuotannon ylläpitäminen ja kehittäminen ei ole mahdollista ilman valtakunnallisesti järjestettyä kylvösiemenen tuotantoa ja kauppaa. Sekä siementuotannon että -kaupan järjestäminen edellyttää niiden sääntelyä ja valvontaa.

Siementuotannon ja -markkinoiden laajuuteen vaikuttavat monet tekijät, kuten kasvintuotannon laajuus, kasvukauden sääolot, lajikeuutuusien tarjonta ja erityisesti myös ostosiemenen hinta. Viljelijä voi saada tarvitsemansa kylvösiemenen ostosiemenen sijasta myös kunnostamalla osan tuottamastaan sadosta siemeneksi.

Siemenkaupassa liikkuva siemen tuotetaan yleensä siten, että siemenliike tekee viljelijän kanssa sopimuksen siemenen tuottamisesta. Sopimuksessa määritellään kasvilajike, siemenen laatuluokka ja tuotannon laajuus. Sadon kunnostuksen siemeneksi hoitaa joko viljelijä itse tai siemenliikkeen kunnostuslaitos, jossa siemen pakataan vähittäismyyntipakkauksiin. Osa viljelijöistä pakkaa tuottamansa siemenen itse ja markkinoi sen suoraan tai siemenliikkeiden välityksellä. Viljelijöiden pakkaaman siemenen määrä on viime vuosina ollut 10—12 miljoonaa kiloa ja noin 20 prosenttia kaikesta kaupan kautta kulkevasta kylvösiemenestä.

Viljakasvien viljelyssä ostosiemenen osuus kylvöihin käytetystä siemenestä oli 1980-luvun lopulla lähes 60 prosenttia ja määrältään noin 120 miljoonaa kiloa. Siemenkaupassa liikkuvan

siemenen määrä on nyttemmin vähentynyt 50—60 miljoonaan kiloon. Ostosiemenen kysynnän arvioidaan lähivuosina vähitellen lisääntyvän.

Nurmikasvien viljelyssä valtaosa käytetystä siemenestä on kotimaassa tuotettua ostosiemementä, jonka määrä on vuosittain 2—3 miljoonaa kiloa. Nurmikoihin käytetty siemen tuodaan enimmäkseen ulkomailta. Vuosittain istutuksiin käytetystä perunan siemenestä vasta noin 10 prosenttia eli noin 10 miljoonaa kiloa on tarkastettua ostosiemementä. Puutarhakasvien viljelyssä käytettyjen lajikkeiden siementuotantoa ei ole käytännössä mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää Suomessa, joten tarvittava siementavara on hankittava ulkomailta.

1.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.2.1. Siemenkauppaa koskeva lainsäädäntö

Kylvösiemenen kauppaa sääntelevä laki siementavaran kaupasta (669/75), jäljempänä siemenkauppalaki, on ollut voimassa vuodesta 1975 ja sitä on muutettu vuonna 1985. Siemenkauppalain nojalla on annettu asetus siementavaran kaupasta (670/75), jäljempänä siemenkauppa-asetus, sekä maa- ja metsätalousministeriön päätökset eräiden siementavarain maahan tuonnista (690/75), siementavaroiden pakkaamisesta (960/75) ja siementavaran kaupassa pidettävästä kirjanpidosta (598/76).

Siemenkauppalain mukaan tärkeimpien viljelykasvien siementä saa pitää kaupan vain laatuluokkajärjestelmän mukaisesti tuotettuna siementavarana. Laatuluokka määräytyy sen mukaan, miten siemenenä polveutuu jalostajan ylläpitämästä aineistosta. Myytävän siemenen on lisäksi täytettävä maatilahallituksen määräämät siementavaran laatuvaatimukset. Kotimaassa tuotettuun ja ulkomailta tuotuun siementavaraan sovelletaan samoja laatuvaatimuksia. Maatilahallitus voi laissa säädetyin edellytyksin päättää, että kaupan saadaan pitää muutakin kuin laatuluokkajärjestelmän mukaan tuotettua tai vähimmät laatuvaatimukset täyttävää siementä. Siementavara on myytävä pakattuna ja siitä on annettava ostajalle valkuustodistus, jonka tiedot perustuvat siemenen viralliseen tarkastukseen. Tärkeimpien

kasvilajien siementavaran pakkaamiseen tarvitaan maatilahallituksen lupa.

Maatilahallitus pitää luetteloa niistä tärkeimpien kasvilajien lajikkeista, joiden viljely on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi maassamme. Luetteloon merkittyjen lajien ja lajikkeiden siementavaraa saadaan myydä vain laatuokkajärjestelmän mukaisesti tuotettuna. Maa- ja metsätalousministeriö voi lisäksi määrätä, että ainoastaan luetteloon merkittyjen lajikkeiden siementavaraa voidaan pitää myytävänä. Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä kieltoja tai rajoituksia siementavaran maahantuonnille, jos tavara laji- tai lajikeominaisuuksiltaan on sellaista, että se ei sovellu maassamme viljeltäväksi tai että sen tuonti aiheuttaisi kasvintuhoojien tai haitallisten rikkakasvien leviämistä.

1.2.2. Käytäntö

Siemenkauppalaan täytäntöönpanoon liittyvästä tarkastus- ja valvontatoiminnasta huolehtii valtion siementarkastuslaitos, joka vuoden 1991 alusta lukien on toiminut osana maatilahallitusta. Siementarkastuslaitos suorittaa kaiken julkiseen myyntiin tarkoitetun siementavaran virallisen tarkastuksen. Tarkastus suoritetaan viljelystarkastuksena, siemenestä otetun näytteen laboratoriotarkastuksena sekä korkeammissa laatuokissa myös näytteen kenttäkoetarkastuksena. Ulkomainen siementavara on käytännössä hyväksytty myyntiin ulkomaisen tarkastuslaitosten tarkastustodistusten perusteella.

Kaikki siementuotantoon tarkoitetut viljelykset tarkastetaan kasvukauden aikana viljelystarkastuksessa. Tuotannossa on noudatettava valtion siementarkastuslaitoksen määräyksiä. Siementuotannon ollessa laajimmillaan 1980-luvun loppupuolella viljelystarkastuksia tehtiin keskimäärin 70 000—80 000 hehtaarilla vuosittain. Vuonna 1991 tarkastettiin vain 23 800 hehtaaria, josta 94 prosenttia hyväksyttiin siementuotantoon. Hylkäämisen syynä oli useimmiten hukkakauran esiintyminen viljelyksellä tai sen läheisyydessä.

Valtion siementarkastuslaitos on tutkinut keskimäärin 27 000 siemennäytettä vuodessa. Vuonna 1991 näytteitä oli 18 700 ja niistä tehtiin 40 000 analyysiä. Suurin osa analyyseistä oli itävyys-, puhtaus- ja aitousmäärityksiä. Lähes puolet näytteistä oli viljakasveja, kol-

mannes nurmikasveja ja noin 10 prosenttia puutarhakasveja. Siemennäytteiden tarkastukseen käytetty aika on viime vuosina lyhentynyt olennaisesti ja vuonna 1991 se oli keskimäärin 14 vuorokautta.

Kylvösiemenen pakkauslupajärjestelmä on käytännössä koskenut kauppaasiemenluokan siementä. Luvat on myönnetty valtion siementarkastuslaitoksen katselmuksen perusteella viideksi vuodeksi kerrallaan. Lupia on voimassa noin 370 ja niistä noin 290 koskee maatilalla toimivaa pakkaamaa.

1.2.3. Muu lainsäädäntö

Siemenperunan tuotantoon sovelletaan siemenkauppalaan lisäksi siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annettua lakia (1010/88). Lain tarkoituksena on estää kasvintuhoojien leviämistä sekä turvata terveen ja korkealaatuisen siemenperunan tuotanto Suomessa.

Hukkakauran torjunnasta annettu laki (178/76) koskee toimenpiteitä hukkakauran hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. Jos viljelmällä on tavattu hukkakauraa, siltä peräisin olevaa siementä ei saa yleensä käyttää kylvösiemeneksi. Sama koskee maahantuotua siementä, jossa on todettu hukkakauraa. Siementavaran hukkakaurattomuudesta on määrätty tarkemmin siemenkauppalaan nojalla annetuissa määräyksissä siementavaran tuottamisesta ja laatuvaatimuksista.

Kuluttajansuojalaki (38/78) ja siihen liittyvä lainsäädäntö koskee siementavaran kauppaa silloin, kun yksityinen kuluttaja ostaa tuotteita elinkeinonharjoittajalta. Elinkeinoonharjoittajien ja viljelijöiden välinen siemenkauppa kuuluu kauppalaan (355/87) soveltamisalaa. Molemmat lait ovat yleislakeja, joihin nähden siemenkauppalakia sovelletaan täydentävänä, tuotteiden laatua koskevana erityislakina.

1.3. Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

1.3.1. ETA-sopimus

Suomi ja muut Euroopan vapaakauppaliittoon (EFTA) kuuluvat maat ovat Euroopan talousalueesta tehdyssä sopimuksessa (ETA-sopimus) sitoutuneet yhdenmukaistamaan kyl-

vösiemeniä koskevan lainsäädäntönsä Euroopan yhteisöjen (EY) vastaavan lainsäädännön kanssa. Sopimukseen kuuluu 18 siemendirektiiviä ja siemeniä koskevaa päätöstä muutokseen, jotka EFTA-valtioiden tulee pääsääntöisesti sisällyttää lainsäädäntöönsä 1 päivästä tammikuuta 1993 lukien.

ETA-sopimuksen mukaan EY:n säädösten kolmansiä maita ja rajavalvontaa koskevia säännöksiä ei sovelleta. Sopimuksessa on erikseen sovittu kaikkien tavaroiden rajatarkastusmenettelystä. Lisäksi sopimuksen mukaan Suomessa saadaan direktiivien estämättä, ellei sopimuspuolten kesken muuta sovita, vuoden 1996 loppuun saakka 1) tuottaa ja markkinoida rehu- ja viljakasvien kauppasiemenluokan kylvösiementä kansallisen lainsäädännön mukaisesti, 2) määrätä viljakasvien valiosiemenuokan kylvösiemenen tuotannossa sukupolvien lukumäärästä ja 3) määrätä rehu- ja viljakasvien kylvösiemenen itävyysvaatimuksesta. Sopimuksen mukaan vuoden 1995 loppuun mennessä pyritään muodostamaan viljelykasvien yleinen lajikeluettelo, johon sisältyvät sekä EY- että EFTA-valtioiden lajikkeet.

Suomea koskevat poikkeusjärjestelyt on otettu sopimukseen sen vuoksi, että suurin osa nykyisin markkinoitavasta kylvösiemenestä on kauppasiementä eli alimman laatuluokan siementä, joka ei täytä EY:n vaatimuksia. Viljakasvien valiosiemenuokassa eli kauppasiementä yleisessä laatuluokassa siemenen polveutuminen jalostajan tuottamasta lajikeaineistosta sallitaan useammassa sukupolvessa kuin EY-säädöksissä on edellytetty. Eräiden kasvilajien itävyys on meillä jäänyt alhaisemmaksi kuin EY:ssä säädetyt vähimmäisvaatimukset. Tuotannon muuttaminen niin, että markkinoitava kylvösiemen täyttää EY:ssä noudatettavat vaatimukset, ei ole mahdollista ilman sopimukseen otettua siirtymäaikaa.

1.3.2. EY-maat

EY-maissa kylvösiemenen tuotanto ja markkinointi on järjestetty voimassaolevien kylvösiemendirektiivien mukaisesti. Direktiivien tarkoituksena on parantaa ja taata kaupan pidettävän kylvösiemenen laatua ja siten edistää kasvinviljelyn tuottavuutta sekä edistää siemenen vapaata liikkuvuutta yhteisön alueella.

Direktiivit koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja, mutta sääntelyn perusteet ovat eri direk-

tiiveissä samanlaiset. Yhteisön alueella saadaan markkinoida vain viranomaisten varmentamia siementavaraeriä, jotka polveutuvat lajikkeeseen jalostajan tuottamasta lisäysaineistosta. Kylvösiemenen varmentamisella taataan, että siemenenä on lajikkeeltaan oikein nimettyä, että lajike on viljelyarvoltaan tunnettua ja että lajike täyttää käyttöarvolle määrättyt vähimmäisvaatimukset, esimerkiksi itävyysvaatimukset. Vihanniskasvien ja eräiden vähemmän tärkeiden rehukasvien kylvösiementä saadaan markkinoida myös varmentamattomana siemenenä.

Jäsenmaiden tulee järjestää vertailevia lajikekokeita ja pitää luettelo lajikkeista, joiden viljely kokeiden perusteella on osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Jäsenmaiden luetteloihin hyväksytyt lajikkeet merkitään komission pitämään yleiseen luetteloon. Yleistä luetteloä pidetään vihanniskasveja lukuun ottamatta kaikista siemendirektiiveissä luetelluista viljelykasvilajeista. Yleiseen luetteloon merkittyjen lajikkeiden kylvösiemenen markkinointia ei saada lajikkeeseen liittyvin perustein rajoittaa. Jäsenmaihin saadaan tuoda kolmansista maista vain yleiseen luetteloon merkittyjä lajikkeita. Tuonti on sallittua vain maista, joiden tuotannon ja lajikkeiden ylläpitojalostuksen EY on tunnustanut samanarvoiseksi sen oman järjestelmän kanssa.

Tanskassa on voimassa laki siementen, siemenperunan ja taimien kaupasta (Lov om handel med frø, sæsæd, læggekartoffel og planter, 534/13.12.1972). Laki on säädetty maan EY-jäsenyyden voimaantulon yhteydessä ja se koskee kaikkea viljelykasvien ja metsäpuiden lisäysaineistoa. Laki on muodoltaan valtuuslaki, jonka nojalla maatalousministeriö voi EY-säädösten täytäntöönpanemiseksi antaa määräyksiä muun muassa lisäysaineiston terveydestä, laadusta ja alkuperästä sekä lajikeluetteloista, pakkaamisesta, merkitsemisestä ja valvontaviranomaisista. Ministeriö voi määrätä tiukempia laatuvaatimuksia kuin EY:ssä tai antaa määräyksiä muista kuin EY:ssä säännellyistä kasvilajeista neuvoteltuaan ensin ammattialan pääjärjestöjen kanssa.

Maatalousministeriö on lain nojalla antanut päätökset viljakasveista, ruisvehnästä, rehu- ja öljykasveista, vihanniskasveista, perunasta ja taimista. Kotimaan kaupassa ja EY:n ulkopuolisista maista tapahtuvassa tuonnissa on noudatettava EY:n säännöksiä ankarampia laatuvaatimuksia (danske kvalitetsregler). Viennissä

ja EY-maista tapahtuvassa tuonnissa sovelletaan EY:n säännösten mukaisia minimivaatimuksia (minimumkvalitetsregler).

Kylvösiemenen tarkastuksesta huolehtii valtion siementarkastuslaitos (Statsfrökontroll), jonka maatalousministeriö on valtuuttanut myös antamaan tarkempia määräyksiä siemenen tuotannosta ja tarkastamisesta. Siementarkastuslaitos tutkii jokaisen myyntiin tarkoitettua siemenereän. Myyntiä varten tapahtuva siemenerien valmistustoiminta on rekisteröitävä siementarkastuslaitoksessa. Määräys koskee myös viljelijöiden harjoittamaa myyntiä. Siementarkastuslaitos suorittaa tarkastustehtäviä vain rekisteröityjen valmistajien pyynnöstä.

1.3.3. Ruotsi ja Norja

Ruotsissa on voimassa laki kylvösiemenen lyijytyksestä ja kasvinjalostusmaksusta (Lag om statsplombering av utsäde och om växtförädlingsavgift, SFS 1976:298). Laki koskee kylvettäväksi tarkoitettuja siemeniä, ei kuitenkaan metsäpuiden ja pelkästään koristekäyttöön viljeltävien kasvien siemeniä. Lain mukaan lyijytys on hallinnollinen toimenpide, joka sisältää kylvösiemenen laatutarkastuksen, pakkausten sulkemisen ja tästä toimenpiteestä annettavan todistuksen. Lyijytyksestä on suoritettava kasvinjalostusmaksu.

Lain nojalla on annettu kylvösiemenasetus (Utsädesförordning, SFS 1980:438). Asetuksessa säädettyjen kasvilajien siementä ei saa ilman lyijytystä luovuttaa kenellekään, jonka voidaan olettaa käyttävän sitä kylvösiemenä. Säännös koskee muun muassa perunaa, korsi- ja palkoviljaa sekä tärkeimpiä rehu- ja öljykasveja. Lyijytys ei koske muun muassa viljelijän oman siemenen kunnostusta tai siemenen yksittäistä myyntiä seudun muille viljelijöille ilman julkista tarjontaa, jos myyjä on viljellyt siemenen itse eikä harjoita ammattimaista siemenkauppaa.

Lyijytyksestä huolehtivana viranomaisena toimii valtion siementarkastuslaitos (Statens utsädeskontroll). Alimpien laatuluokkien siementä saavat lyijyttää myös kaksi yksityistä, talousseurojen omistamaa siementarkastuslaitosta. Kaikki myytävät siemenereät tutkitaan siten, että näytteet otetaan siementarkastuslaitoksen valvonnassa.

Norjassa siemenkaupasta annettu laki (Lov om såvarer 4.12.1970, n:o 82) koskee kaikkia siemeniä, jotka myydään maa- tai puutarhata-

loundelliseen tarkoitukseen tai viheralueita varten, ei kuitenkaan puiden siemeniä. Siemenkaupan harjoittaminen on sallittua vain maatalousministeriön luvalla.

Valtion siementarkastuslaitos (Statens Frökontroll) tutkii kaikki myytävät siemenereät. Kukkiin siemenet ja pääosa maustekasvien siemenistä on kuitenkin vapautettu virallisesta tarkastuksesta. Tarkastus tehdään siemenen myyjien ottamista näytteistä. Siementarkastuslaitos huolehtii näytenotosta vain silloin, kun tarvitaan virallinen näyte kansainvälisesti hyväksytyjä siementodistuksia varten.

Ruotsi ja Norja ovat ETA-sopimuksessa Suomen tavoin sitoutuneet omaksumaan sopimukseen liitetyt EY:n siemendirektiivit lainsäädäntöönsä. Ruotsin ja Norjan lainsäädäntöä tullaan näin ollen muuttamaan sopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tavoitteena on yhdenmukaistaa Suomen siemenkauppaa koskeva lainsäädäntö ETA-sopimukseen kuuluvien EY:n siemendirektiivien ja siemenkauppaa koskevien päätösten kanssa. Yhdenmukaistaminen edellyttää myytävän kylvösiemenen ja lajikeluettelon sääntelyn perusteiden muuttamista sekä lisäksi muutoksia muun muassa maahantuontia ja valvontaa koskeviin säännöksiin. Samalla on lainsäädännön rakennetta ja säädöstasoja muutettava omaksuttavan sääntelyjärjestelmän mukaisesti.

2.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että maa- ja metsätalousministeriön määraamien kasvilajien kylvösiemenen markkinointi olisi sallittua vain sertifioituna kylvösiemenenä. Tarkoituksena on järjestää tärkeimpien viljelykasvien siementuotanto siten, että kylvösiemen olisi lajikkeeltaan ja tekniseltä laadultaan viranomaisten varmentamaa. Sertifiointijärjestelmän mukaisesti tuotettu kylvösiemen vastaisi yleensä nykyisen laatuluokkajärjestelmän mukaista perus- ja valiosientä. Siemenen lisäys jalostajan tuotta-

masta aineistosta rajoitettaisiin kuitenkin nykyisestä poiketen yleensä vain kahteen sukupolveen. Nykyisen alimman laatuluokan siemen eli kauppasiemenen myynti sallittaisiin vilja- ja rehuksien osalta ETA-sopimuksessa sovitun siirtymäkauden ajan enintään vuoden 1996 loppuun saakka.

Viljelykasvin lajike voitaisiin ehdotuksen mukaan merkitä lajikeluetteloon, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Lajikkeen hyväksymisestä päättäisi kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain (789/92) nojalla perustettava kasvilajikelautakunta. Suomessa voitaisiin sertifioida vain Suomen lajikeluetteloon merkittyjen lajikkeiden kylvösiementä. Suomessa ei saataisi rajoittaa kansalliseen luetteloon kuulumattomien lajikkeiden markkinointia, jos lajikkeet on merkitty ETA-valtioiden yleiseen lajikeluetteloon. Yleinen lajikeluettelo tullaan muodostamaan EY- ja EFTA-valtioiden kansallisista lajikeluetteloista.

Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi määräykset sertifioidun kylvösiemenen tuottamisesta ja markkinoitavan siemenen vaatimuksista. Ministeriö voisi tarvittaessa antaa vastaavia määräyksiä myös sertifioidun kylvösiemenen markkinoinnin ehdoista. Ministeriö antaisi myös tarkemmat määräykset lajikeluettelosta sekä kylvösiemenen pakkaamisesta ja pakkausmerkinnöistä. Lisäksi ministeriö voisi rajoittaa kasvilajikkeen markkinointia Suomessa, jos lajiketta ei ole merkitty kansalliseen eikä yleiseen lajikeluetteloon. Rajoitusten perusteena olisi lajikkeelta vaadittavien ominaisuuksien puuttuminen tai kasvien terveyden vaarantuminen.

Kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin valvontaa koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkennettaviksi ja viranomaisten valvontakeinoja lisättäväksi. Kylvösiemenen kaupan harjoittamisesta olisi nykyiseen tapaan tehtävä ilmoitus valvontaviranomaisille ja toimintaa koskevat tiedot olisi säilytettävä valvontaa varten. Kylvösiemenen pakkaaminen muutettaisiin kauppasiemenen myynnin päättyessä luvanvaraisesta ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi. Viranomaisilla olisi tarvittaessa oikeus asettaa uhkasakko kylvösiemenen markkinointia koskevan kiellon tehosteeksi tai määrätä kylvösiemenenä hävitettäväksi. Viranomaiset voisivat vaikuttaa kylvösiemenen markkinointiin myös julkaisemalla valvonnan tulokset.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksessä ehdotettu kylvösiemenen sertifiointijärjestelmä muuttaa siemenkauppaa siten, että tärkeimmistä kasvilajeista saadaan markkinoida vain kylvösiementä, joka vastaa nykyisen laatuluokkajärjestelmän mukaista ylempien laatuluokkien siementä. Alin laatuluokka eli kauppasiemen poistuu vilja- ja rehuksien siemenmarkkinoilta. Kauppasiemenen osuus on nykyisin noin 80 prosenttia kaikesta siemenkaupasta liikkuvasta tavarasta. Kasvinjalostustoimintaa harjoittavien yritysten on tämän vuoksi laajennettava lajikkeiden ylläpitojalostusta ja tuotettava enemmän siementuotannossa käytettävää perussiementä. Sertifiointijärjestelmässä siementä saadaan lisätä jalostajan tuottamasta aineistosta yleensä vain kaksi sukupolvea. Jalostustoimintaan on toisaalta mahdollisuus nykyistä enemmän saada rahotusta siemenmarkkinoilta.

Kylvösiemenen sertifiointijärjestelmään siirtyminen nostaa ostosiemenen yleistä hintatasoa viljelijän kannalta. Sertifioidun kylvösiemenen tuotantokustannukset ovat korkeammat kuin kauppasiemenen. Nykyisin viljakasvien valiosiemenuokan kylvösiemenen tuotantokustannukset ovat kiloa kohti noin kahdeksan penniä (noin 2 %) korkeammat kuin kauppasiemenen tuotantokustannukset. Sertifioidun kylvösiemenen tuotannossa käytettävä kantasiemen on uusittava joka kolmas vuosi. Lisäksi sertifiointijärjestelmä edellyttää, että kaikelle myytävälle siemenelle on tehtävä useampia virallisia tarkastustoimenpiteitä kuin nykyiselle kauppasiemenelle. Tämän vuoksi myös siemenen tarkastuskustannusten nousun arvioidaan nostavan siemenen hintaa. Tarkastuskustannusten osuus valiosiemenuokan hinnasta on tällä hetkellä noin 5—6 prosenttia.

Esityksellä ei ole olennaisia valtiontaloudellisia kokonaisvaikutuksia. Ehdotetun lain nojalla perittäisiin valtiolle tarkastustoimenpiteitä maksuja, joiden suuruus valtion maksupöytäkirjan (150/92) mukaan yleensä määrätään suoritetun omakustannusarvon perusteella. Kylvösiemenen tarkastuskustannukset peritään siten pääasiassa tarkastusten tilaajilta ja viime kädessä ne tulevat ostosiemenen hinnassa siemenen käyttäjien maksettaviksi.

Maksujen perintää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös kylvösiemenkonsulenttien toi-

menpiteistä peritään maksu valtiolle. Nykyisin maksun perii neuvontajärjestö ja sen suuruus saa olla enintään sama kuin valtiolle perittävä vastaava maksu. Tähän muutokseen liittyen kylvösiemenkonsulenteille ryhdyttäisiin maksamaan valtion varoista palkkioita ja korvauksia. Palkkioista ja korvauksista aiheutuva valtion menojen lisäys arvioidaan suunnilleen samansuuruiseksi kuin tulojen lisäys, joka johtuu maksujen perimisjärjestelmän muuttamisesta.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia vaikutuksia julkisen hallinnon organisaatioon. Esitykseen sisältyvät muutokset valtionhallinnon organisaatiossa johtuvat maaseutuelinkeinohallinnon organisaatiouudistuksesta, jota koskeva hallituksen esitys on annettu eduskunnalle (HE 191/1992 vp). Kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin valvonta kuuluisi pääasiassa kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, joka on tarkoitus perustaa uudistuksen yhteydessä. Viljelykasvien lajikeluettelon pitäminen puolestaan kuuluisi kasvilajikelautakunnalle, jonka perustamisesta on säädetty kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa. Laki on tullut voimaan 15 päivänä lokakuuta 1992.

Esityksessä ehdotettu kylvösiemenen sertifiointijärjestelmä lisää tarkastustehtävien suoritettäviä. Kauppasiemenluokan poistuttua siemenkaupasta viimeistään vuoden 1996 loppuun mennessä kaiken markkinoitavan kylvösiemenen tulee olla viranomaisten varmentamaa. Myytävien siemenien kenttäkoetarkastus tullaan tekemään periaatteessa kaikelle siemenelle. Tätä tarkastusta ei ole tehty kauppasiemenelle. Kauppasiemenen viljelystarkastukset, näytteenotto ja pakkausten sulkemisen valvonta hoidetaan nykyisin pääasiassa siten, että valtion siementarkastuslaitos on hyväksynyt näihin tehtäviin siemenliikkeiden palveluksessa olevia henkilöitä. Sertifiointijärjestelmässä tällaista tehtävien siirtoa ei ole enää tarkoitus käyttää, mikä osaltaan lisää viranomaisten tehtäviä. Kauppasiemenen vakuustodistukset painaa ja kiinnittää nykyisin pakkaaja, mutta sertifioidun siemenen vakuustodistukset painaa tai painattaa tarkastusviranomainen.

Suurin osa lisääntyvistä tarkastustehtävistä on tarkoitus kohdistaa viranomaisten apuna toimiville maaseudun neuvontajärjestöjen kylvösiemenkonsulenteille. Valtionhallinnon pal-

veluksessa olevien henkilöiden tehtävät lisääntyvät 5—10 prosenttia nykyiseen työmäärään verrattuna, mikä vastaa 3—6 henkilötyövuotta. Lisäys ajoittunee useammalle vuodelle. Lisääntyvien tehtävien hoito on tarkoitus osaltaan järjestää maaseutuelinkeinohallinnon organisaatiouudistuksen yhteydessä hallinnonalan henkilöstön kokonaismäärää lisäämättä. Lähi-vuosina tullaan lisäksi hallinnonalan henkilöstöä kohdennettaessa ottamaan huomioon ETA-sopimuksesta johtuvat, siementarkastusta koskevat velvoitteet.

4. Asian valmistelu

Lakiehdotus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä asiantuntijatyöryhmässä, jossa ovat ministeriön lisäksi olleet edustettuina valtion siementarkastuslaitos maatilahallituksesta ja maataloustuottajat. Työryhmän laatimasta luonnoksesta ovat antaneet lausunnon oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, tullihallitus, maatilahallitus, Valtion viljavarasto, Maatalouden tutkimuskeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK r.y., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund r.f., Maaseutukusten Liitto r.y., Svenska lantbrukssällskapens förbund r.f., Siemenkauppiaitten yhdistys r.y., Hankkija-Maatalous Oy, Kesko Oy, S. G. Nieminen Oy, Suomen Vilja Oy, Öljynpuristamo Oy ja Suomen Maatilapakkaamot r.y. Asiantuntijatyöryhmä on jatkanut ehdotusten valmistelua lausuntojen pohjalta.

Asiantuntijatyöryhmä oli laatimassaan luonnoksessa ehdottanut lain soveltamisalaa muutettavaksi siten, että laki ei koskisi viljelysopimukseen perustuvaa kylvösiemenen luovuttamista viljelijälle. Siemenkauppaa, tutkimusta ja neuvontaa edustavat lausunnonantajat vastustivat muutosta lähes yksimielisesti. Ehdotetun muutoksen katsottiin olennaisesti heikentävän kasvinjalostustoiminnan harjoittajien taloudellista ja oikeudellista asemaa sekä vaikeuttavan siemenen laadun ylläpitoa ja valvontaa. Lausuntojen johdosta lakiehdotusta on muutettu siten, että laki koskisi nykyiseen tapaan myös sopimusviljelyä. Lakiehdotuksen valvonta- ja seuraamusjärjestelmää sekä sitä koskevia perusteluja on muutettu oikeusministeriön lausunnossa esitettyjen huomautusten mukaisesti.

Siemenkauppaa, maataloustuottajia, neuvontaa ja tutkimusta edustavat lausunnonantajat

painottivat, että ehdotettu sertifiointijärjestelmä tulee olennaisesti nostamaan ostosiemenen hintatasoa. Hinnannousun ennustettiin alentavan ostosiemenen kysyntää ja nostavan maatalouden tuotantopanosten kustannuksia. Lauunnoissa katsottiin tämän vuoksi, että ETA-sopimuksessa sovitut, Suomea koskevia siirtymäaikoja olisi pidennettävä tai ne olisi muutettava pysyviksi poikkeuksiksi. Siemenkauppaa koskevaa lainsäädäntöä sinänsä pidettiin tarpeellisena.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy ETA-sopimusta koskevaan hallituksen esitykseen Euroopan talousalueen perustamiseen liittyvien sopimusten eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 95/1992 vp). Ehdotettavalla lailla yhdenmukaistettaisiin sopimuksen mukaisesti Suomen siemenkauppaa koskeva lainsäädäntö EY:n vastaavien säännösten kanssa. Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana, joka olisi sama kuin ETA-sopimuksen voimaantuloajankohta. Tässä esityksessä tarkoitettuihin direktiiveihin ja päätöksiin viitataan ETA-sopimuksen liitteessä I, jonka eräiden määräysten hyväksymisestä annetaan eduskunnalle erillinen, edellä mainittua esitystä täydentävä esitys.

Maatilahallinnossa on vireillä laaja organisaatiouudistus, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1993 alusta lukien. Eduskunnalle on annettu edellä mainittu hallituksen esitys maaseutuelinkeinohallintoa koskevaksi lainsäädännöksi. Uudistuksen yhteydessä maatilahallitus on tarkoitus lakkauttaa ja siirtää sen tehtävät pääosin maa- ja metsätalousministeriölle ja sen alaisille laitoksille. Maatilahallitukseen kuuluvan valtion sementtarkastuslaitoksen tehtävät siirrettäisiin ministeriön alaisuuteen perustettavalle kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Organisaatiouudistuksen toteutuminen suunnitellun aikataulun mukaisesti on ehdotettavassa laissa otettu huomioon.

5.2. Riippuvuus kansainvälisistä sopimuksista

Esitys liittyy ETA-sopimuksen voimaansaat-

tamiseen. Sopimukseen sisältyy yhdeksän kylvösiemeniä koskevaa EY:n direktiiviä muutoksineen. Direktiivit koskevat EY:n jäsenvaltioiden kylvösiemenen markkinointia koskevien säännösten yhdenmukaistamista. Lisäksi sopimukseen sisältyy yhdeksän muuta direktiiviä ja kylvösiemeniä koskevaa päätöstä, joissa on annettu tarkempia säännöksiä varsinaisten siementdirektiivien soveltamisesta ja täytäntöönpanosta. Sopimukseen on myös liitetty 69 EY:n neuvoston tai komission päätöstä, jotka tulee aiheellisella tavalla ottaa huomioon sopimuksen täytäntöönpanossa. ETA-sopimukseen liittyvät siemeniä koskevat direktiivit ja päätökset on lueteltu sopimuksen liitteessä I.

Neuvoston direktiivi viljakasvien siementen pitämisestä kaupan (66/402/ETY) koskee direktiivissä lueteltujen kasvilajien, kuten vehnän, ohran, kauran ja rukiin kylvösiemenen laatua, pakkaamista, merkintöjä ja tarkastamista. Kylvösiemenen markkinointi on sallittua vain serfioituna eli viranomaisten varmentamana siemenenä, jota saadaan useimmilla kasvilajeilla tuottaa enintään kaksi sukupolvea jalostajan tuottamasta siemenestä. Direktiivin vaatimusten mukaisesti serfioitun, pakatun ja merkityn kylvösiemenen markkinointia ei saa rajoittaa.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot voivat oman tuotantonsa serfioinnissa noudattaa siemenen laatua koskevia lisävaatimuksia tai tiukempia vaatimuksia kuin direktiiveissä on säädetty. Hukkakauran suhteen voidaan myös maahan-tuonnissa saada erivapaus soveltaa tiukempia vaatimuksia, jos meneillään on kampanja hukkakauran vastustamiseksi ja jos samoja vaatimuksia noudatetaan maan omassa tuotannossa. Jos direktiivien vaatimukset täyttävästä siemenestä on puutetta, jäsenvaltiot voivat saada erivapauden sallia alhaisemmat laatuvaatimukset täyttävien tai yhteisön yleiseen lajikeluetteloon kuulumattomien lajikkeiden markkinoinnin.

Neuvoston direktiivit juurikkaiden, rehukasvien, öljy- ja kuitukasvien sekä vihannesten siementen pitämisestä kaupan (66/400/ETY, 66/401/ETY, 69/208/ETY ja 70/458/ETY) koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja. Direktiivien sisältö vastaa pääperiaatteiltaan viljakasvien siementä koskevaa direktiiviä. Vain direktiivien mukaisesti serfioitun kylvösiemenen markkinointi on yleensä sallittua, mutta eräiden rehu- ja vihanniskasvilajien siemeniä voidaan markkinoida myös serfioimattomaan laatu-uo-

kaan kuuluvina siemeninä. Vihannesten siemeniä koskevassa direktiivissä on säädetty myös vihanneslajien lajikeluettelosta.

Neuvoston direktiivi viljelykasvien yleisestä lajikeluettelosta (70/457/ETY) koskee vilja-, rehu-, öljy- ja kuitukasvien sekä juurikkaiden ja perunan lajikkeista pidettävää yhteisön yleistä luetteloa. Luetteloon merkityille lajikkeille ei saa asettaa lajikkeeseen perustuvia markkinointirajoituksia. Yleiseen luetteloon otetaan lajikkeet, jotka on vähintään yhdessä jäsenvaltiossa hyväksytty sertifioitavista lajikkeista pidettävään kansalliseen lajikeluetteloon. Hyväksymisen tulee yleensä perustua virallisiin lajikekokeisiin. Hyväksymisen edellytyksenä on lajikeen erottuvuus, pysyvyys ja yhtenäisyys sekä riittävä viljely- ja käyttöarvo.

Komission direktiivit vihanneslajien ja viljelykasvilajien ominaisuuksista ja vähimmäisedellytyksistä lajiketarkastusta varten (72/168/ETY ja 72/180/ETY) velvoittavat jäsenvaltioita yhtenäistämään lajikekokeiden suorittamista koskevan lainsäädäntönsä. Lajikekokeissa tutkitaan, täyttävätkö lajikkeet lajikeluetteloon merkittävälle säädetyt edellytykset.

Komission direktiivissä "avena fatuan" esiintymisestä rehukasvien ja viljakasvien siemenissä (74/268/ETY) säädetään menettelytavoista, joita noudatetaan annettaessa todistuksia siemenen hukkakaurattomuudesta. Todistukset koskevat normaalia ankarampien vaatimusten noudattamista viljakasvien siementuotannossa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Ehdotetun lain tarkoituksena on turvata hyvälaatuisen ja maamme kasvuolosuhteisiin sopivan kylvösiemenen saanti markkinoilta. Kylvösiemenen perinnöllinen ja tekninen laatu vaikuttaa ratkaisevasti kasvintuotannon menestymiseen. Perinnöllinen laatu tarkoittaa lajikeen aitoutta ja sopivuutta. Tekninen laatu liittyy siemenen muuhun käyttöarvoon, kuten itävyyteen, terveyteen ja puhtauteen. Laki on lähtökohtaisesti pakottava: kylvösiemenen laadusta ja muista ominaisuuksista ei saada lain soveltamisalalla vapaasti sopia.

2 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin nojalla lain soveltamisalaan kuuluisi peltolaan puutarhakasvien kylvösiemenen tuotanto, markkinointi ja maahantuonti sekä viljelysopimukseen perustuva luovuttaminen. Soveltamisalaan on voimassaolevaan lakiin verrattuna lisätty tuotanto ja siitä on poistettu maastavienti. Myynti on korvattu termillä markkinointi. EY:n siemendirektiivit edellyttävät kylvösiemenen tuotannon sääntelyä, ja tuotantoa koskevia säännöksiä ja määräyksiä on annettu myös nykyisen lain nojalla. Siemendirektiivit koskevat kylvösiemenen pitämistä kaupan (ranskankielinen alkuperäisteksti) tai markki-

nointia (virallinen englanninkielinen käännös) sitä tarkemmin määrittelemättä.

Markkinointina pidetään yleisesti tavaran myyntiä, tarjoamista tai toimittamista myytäväksi ja myynnin edistämistä toimintatavan muodosta riippumatta. Markkinointiin liitetään yleensä myös toiminnan tietynasteinen julkisuus ja pyrkimys tavoittaa samanaikaisesti useita tavaran lopullisia käyttäjiä. Ehdotetussa laissa tarkoitettua markkinointia olisi siten kylvösiemenkauppaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien toiminta, mutta ei viljelijöiden välinen kahdenkeskinen kauppa, jota myöskään nykyinen laki ei koske. Viljelijän myydessä itse tuottamaansa kylvösiementä hänen toimintansa olisi lain soveltamisalaan kuuluvaa markkinointia, jos myynti olisi edellä selostetulla tavalla useampaan asiakkaaseen kohdistuvaa tai julkista. Tarkoituksena olisi, että viljelijän toiminnan arviointia ei nykyiseen lakiin verrattuna muutettaisi. Voimassaolevan lain 1 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan viljelijän harjoittamaan, hänen itse tuottamansa sientavaran myyntiin, jos myynti on julkista tai tapahtuu liikkuvan kaupan tapaan sientavaraa tai näytettä mukana kuljettaen. Sientavaran kaupasta annetun asetuksen 1 §:n mukaan viljelijän harjoittamaa julkista myyntiä on myynti torilla tai huutokaupassa taikka lehti-ilmoituksessa, kiertokirjeessä tai

hintaluettelossa tehdyn tarjouksen perusteella sekä muu näihin verrattava myynti.

Ehdotetun pykälän 1 momentissa ei määritellä lain soveltamisalaan kuuluvia kasvilajeja. Lain nojalla on tarkoitus antaa määräyksiä lähinnä kasvintuotantoon käytettävien kasvilajien kylvösiemenen tuotannosta ja markkinoinnista. ETA-sopimuksen täytäntöönpano edellyttää määräyksiä vilja-, rehu-, vihannes-, kuitu- ja öljykasveista sekä juurikkaista. Muita sääntelyn piiriin tulevia tuotantokasveja olisivat peruna ja istukassipuli. EY:n siemendirektiiveistä on osittain rajattu ulkopuolelle tuotantokasvien käyttö koristetarkoitukseen (vilja- ja vihanniskasvit) ja osittain ne koskevat niissä lueteltuja kasvilajeja käyttötarkoituksesta riippumatta (rehu-, öljy- ja kuitukasvit, juurikkaat). Varsinaisten koristekasvien siemenet eivät kuulu ETA-sopimukseen. Suomessa ei ole voimassaolevan lain nojalla annettu koristekasvien siemenille laatuvaatimuksia. Koristekasveina käytettävien tuotantokasvien siemeniä, joita siementavaran laatuvaatimukset nykyisin koskevat, ovat nurmikkokasveina käytettävät rehu- ja kuitukasvit. Sekä koristekasvien että koristekasveina käytettävien tuotantokasvien siemeniin on sovellettu osittain siementavaran pakkausmerkintöjä koskevia säännöksiä.

EY:n siemendirektiiveissä on lueteltu niiden soveltamisalaan kuuluvat kasvilajit. Direktiivit koskevat osittain kasvilajeja, joita Suomessa ei viljellä lainkaan. Valtio voidaan hakemuksesta vapauttaa direktiivien soveltamisesta lajeihin, joita ei normaalisti tuoteta tai markkinoida sen alueella. Valtio ei voi kuitenkaan rajoittaa tällaisten lajien kylvösiemenen markkinointia alueellaan, jos siemen on direktiivien mukaisesti sertifioitua, pakattua ja merkittyä.

Pykälän 2 momentissa on määritelty kylvösiemenen olevan kylvettäväksi tarkoitettua siementä, siemenperunaa ja ruokasipulin istukkaita. Siementavaran käsitysohjeita ehdotetaan muutettavaksi kylvösiemeneksi. Momentin sisältö vastaa voimassaolevan lain 1 §:n 3 momentin vastaavaa virkettä sanamuodoltaan tarkistettuna.

2 luku. Kylvösiemenen markkinointi

3 §. *Sertifioitu kylvösiemen.* Ehdotetun pykälän nojalla tärkeimpien kasvintuotantoon käytettävien viljelykasvien kylvösiementuotanto on tarkoitus järjestää EY:n siemendirektiivien mukaisesti viranomaisten valvonnassa tapahtuva-

na sertifioituna tuotantona. Kylvösiemenen käyttäjän kannalta on kysymys kylvösiemenestä, jonka lajikeaitous ja tekninen laatu on viranomaisten takaamaa. Myös toisen valtion viranomaisten suorittama sertifiointi hyväksytäisiin. Lajikeaitouden varmentaminen tarkoittaa lajikkeen oikeata nimeämistä ja lajikepuhtautta eli kyseistä lajiketta olevien siementen osuutta siemenerässä. Tekninen laatu liittyy siemenen muuhun käyttöarvoon, kuten itävyyteen, terveyteen ja puhtauteen. Puhtausvaatimusten mukaan kylvösiemen ei saa sisältää sallittua määrää enempää rikkakasvien tai muiden kasvilajien siemeniä tai kasvinosia taikka muita vieraita aineksia.

Sertifioidun kylvösiemenen tuotannon lähtökohtana on kasvin lajikkeen jalostajan tuottama siemenaineisto, jonka lisäys on viranomais-ten valvomaa. Lisätyn aineiston polveutuminen jalostajan tuottamasta aineistosta on useimmilla kasvilajeilla rajoitettu kahteen sukupolveen. EY:ssä sertifioidun kylvösiemenen laatuluokkia on yleensä kaksi, perussiemen (basic seed) ja varmennettu siemen (certified seed). Vilja-, rehu-, öljy-, kuitu- ja vihanniskasvien sekä juurikkaiden siemeniä koskevissa direktiiveissä lueteltujen kasvilajien kylvösiemeniä saadaan markkinoida ainoastaan sertifioituina kylvösiemeninä. Vihanniskasvien ja eräiden vähemmän tärkeiden rehu- ja kuitukasvien siemeniä saadaan lisäksi markkinoida sertifioimattomaan laatuluokkaan kuuluvina siemeninä.

Ehdotuksen mukaan Suomen viranomaisten sertifioiman kylvösiemenen tulee olla Suomen kasvilajikeluetteloon merkittyä lajiketta. EY:n lajikeluetteloa koskevien direktiivien mukaan kunkin valtion kansalliseen lajikeluetteloon merkitään lajikkeet, jotka on hyväksytty viranomaisten varmennettaviksi ja markkinoitaviksi valtion alueella. ETA-sopimuksen mukaan direktiivejä ei sovelleta siemeniin, jotka on tarkoitettu vietäviksi Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin. Suomen lajikeluetteloon voidaan siten tarvittaessa hyväksyä myös lajikkeita kolmansiin maihin suuntautuvaa vientiä varten. Lajikeluettelon muodostamisesta ja lajikkeen hyväksymisen perusteista säädettäisiin ehdotettavan lain 5 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön valtuutettaisiin antamaan tarkemmat määräykset sertifioidun kylvösiemenen tuotannon järjestämisestä ja markkinoitavan kylvösiemenen vaatimuksista. Ministeriö määräisi vaatimuksista, jotka Suomessa mark-

kinoitavan, sekä täällä tuotetun että maahan-tuodun kylvösiemenen on täytettävä. Ministeriön päätöksillä on tarkoitus saattaa voimaan ETA-sopimuksessa lueteltujen EY:n siemendirektiivien yksityiskohtaiset säännökset. Päätökset tulitisiin antamaan kustakin kasvilajien ryhmästä erikseen siten, että niiden soveltamisalaan kuuluisivat vilja-, rehu-, vihannes-, öljy- ja kuitukasvit sekä juurikkaat. Lisäksi on tarkoitus antaa siemenperunasta EY:n siemenperunadirektiiviä vastaava päätös. Tarvittaessa voitaisiin antaa päätös myös kuluttajille markkinoitavien koristekasvien siemenistä. Päätöksiin sisältyisivät myös määräykset kunkin kasvilajiryhmän sertifioimattomasta kylvösiemenestä, josta säädettäisiin lain 4 §:ssä. Päätösten soveltamisalaan voitaisiin sisällyttää myös kasvilajeja, joita EY:n siemendirektiivit eivät koske, mutta joiden viljelyllä on merkitystä Suomessa.

Ministeriön päätöksissä yksilöitäisiin kasvilajit, joiden kylvösiementä saadaan markkinoida vain sertifioituna. Sertifiointijärjestelmä tulisi kuitenkin täydessä laajuudessaan toimimaan vasta ETA-sopimuksessa sovitun siirtymäkauden jälkeen. Sopimuksen mukaan Suomi voi sallia vehnän, ohran, kauran ja rukiin sekä rehukasvien sertifioimattoman, kauppasiemenluokan kylvösiemenen myynnin enintään vuoden 1996 loppuun saakka.

Ministeriön päätöksissä on tarkoitus antaa määräykset myös sertifioidun kylvösiemenen lajikeaitoutta, teknistä laatua, tuotantoa, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista. Lajikeaitoutta ja teknistä laatua koskevat EY:n vaatimukset ovat osittain korkeammat ja osittain alhaisemmat kuin Suomessa nykyisin voimassaolevat vaatimukset. Direktiivien vaatimustasosta voidaan yleensä poiketa vain siten, että maan oman tuotannon sertifioinnissa voidaan noudattaa korkeampia vaatimuksia tai lisävaatimuksia. ETA-sopimuksessa on sovittu kylvösiemenen teknisten laatuvaatimusten osalta itävyysvaatimuksen siirtymäajasta. Suomessa saadaan myydä enintään vuoden 1996 loppuun saakka vilja- ja rehukasvien siemeniä, jotka eivät täytä EY:n itävyysvaatimuksia.

Sertifioidun kylvösiemenen tuotannosta annettavat määräykset tulisivat koskemaan muun ohella viljelyssä käytettävän kantasiemenen vaatimuksia, viljelyksen edellisten vuosien kasvustoja (esikasvirajoitukset), viljelyksen suojaamista haitalliselta pölytykseltä (eristysetäisyydet) ja siemensadon kunnostamista markki-

nointia varten. Viljakasvien kantasiemenen polveutumiswaatimukset ovat EY:ssä tiukemmat kuin Suomessa on tähän asti noudatettu. ETA-sopimuksen mukaan Suomessa saadaan enintään vuoden 1996 loppuun saakka pitää kaupan nykyisen laatuoluokkajärjestelmän mukaista valiosiemenuokan kylvösiementä, joka ei sukupolvien enimmäismäärän osalta täytä direktiivien vaatimuksia. Myös kauppasiemenluokkaa koskeva sopimusmääräys on osaltaan poikkeus kantasiemenen polveutumiswaatimuksista.

4 §. *Muu kylvösiemen.* Pykälässä säädettäisiin muun kuin sertifioidun kylvösiemenen luokkiin kuuluvan siemenen vaatimuksista. Vaatimukset koskisivat kasvilajeja, joiden kylvösiemenen markkinointia ei ole rajoitettu ainoastaan sertifioituihin siemeneriin. Vaatimukset eivät yleensä olisi yhtä korkeat kuin sertifioidun kylvösiemenen luokissa. Sertifioimattoman kylvösiemenen tulisi ehdotuksen mukaan olla lajiltaan tai lajikkeeltaan riittävän tunnistettavaa ja aitoa sekä tekniseltä laadultaan käyttökel-poista. Vaatimustaso vastaisi yleensä vähintään EY:n siemendirektiiveissä edellytettyä sertifioimattomien laatuokkien tasoa.

EY:n siemendirektiivien mukaan pääsääntönä on, että tärkeimpien viljelykasvien kylvösiemenen markkinointi on sallittua vain sertifioituna kylvösiemenenä. Vihanniskasvien ja eräiden rehukasvien, lähinnä vähemmän tärkeiden nurmikasvien kylvösiementä voidaan markkinoida myös sertifioimattoman laatuokan siemenenä. Vihanniskasvien sertifioimaton laatu-luokka on vakiosiemien (standard seed) ja rehukasvien kauppasiemen (commercial seed). Suomessa noin 80 prosenttia siemenkaupassa liikkuvasta tavarasta on nykyisin sertifioimat-toman kauppasiemenluokan kylvösiementä. ETA-sopimuksen mukaan Suomessa voidaan enintään vuoden 1996 loppuun saakka sallia vehnän, ohran, kauran ja rukiin sekä rehukasvien kauppasiemenen myynti.

Pykälässä valtuutettaisiin maa- ja metsätalo-usministeriö antamaan määräyksiä sertifioimattoman kylvösiemenen vaatimuksista, tuottamisesta, käsittelystä ja varastoinnista. Määräykset on tarkoitus sisällyttää kasvilajiryhmitäin annettaviin ministeriön päätöksiin, joissa annettaisiin vastaavat määräykset myös sertifioidusta kylvösiemenestä.

5 §. *Lajikeluettelo.* Viljelykasvien lajikkeista ehdotetaan pidettäväksi lajikeluetteloa, jonka perusteet ja järjestäminen vastaavat EY:n laji-

keluetteloita koskevia säännöksiä. Viljelykasvien lajikeluettelosta annettu direktiivi (70/457/ETY) koskee vilja-, rehu-, öljy- ja kuitukasvien sekä juurikkaiden ja perunan lajikeluettelo. Vihanneskasvien lajikeluettelo koskevat säännökset sisältyvät vihannesten siementen pitämisestä kaupan annettuun direktiiviin (70/458/ETY).

Direktiivien mukaan valtion on laadittava yksi tai useampi luettelo lajikkeista, jotka on hyväksytty sertifioitaviksi ja markkinoitaviksi sen alueella. Vähintään yhdessä valtiossa luetteloon hyväksytyt lajikkeet otetaan määrääjän kuluttua EY:n komission pitämään yleiseen lajikeluettelo. Yleinen lajikeluettelo on tähän mennessä muodostettu viljelykasvien lajikeluettelo koskevan direktiivin mukaisesti. ETA-sopimuksen mukaan Euroopan talousaluetta varten laaditaan vuoden 1995 loppuun mennessä yleinen lajikeluettelo. Luetteloon sisältyvät myös EFTA-valtioiden lajikkeet, jotka täyttävät viljelykasvien lajikeluettelo koskevan direktiivin vaatimukset.

Direktiivien mukaan yleiseen lajikeluetteloon merkittyjen lajikkeiden markkinointia ei saada rajoittaa minkään lajiketta koskevan perusteen nojalla. Kansallinen lajikeluettelo puolestaan määrittelee, mitä lajikkeita kussakin maassa sertifioidaan. Tästä säädetäisiin ehdotettavan lain 3 §:ssä. Kylvösiemenen käyttäjän näkökulmasta kansallisella luettelolla on muodollisesti vain suosittava merkitys siten, että siihen kuulumattomia, yleiseen lajikeluettelo otettuja lajikkeita saadaan kuitenkin vapaasti tuoda maahan ja markkinoida.

Lajikkeen hyväksymisen tulee direktiivien mukaan perustua valtioiden järjestämiin vertailuihin lajikekokeisiin. Lajikekokeiden laajuudesta ja vähimmäisvaatimuksista on annettu kaksi erillistä direktiiviä, toinen vihanneslajien ja toinen viljelykasvien ominaisuuksista ja vähimmäisedellytyksistä lajiketarkastusta varten (72/168/ETY ja 72/180/ETY). Lajike voidaan hyväksyä kansalliseen lajikeluettelo, jos se on direktiiveissä tarkemmin määritellyllä tavalla selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Lajikkeen hyväksyminen voi perustua myös siihen, että lajike on hyväksytty johonkin toiseen kansalliseen luetteloon tai EY:n yleiseen lajikeluettelo.

Lajikkeen hyväksymisestä päättävänä viranomaisena Suomessa toimisi kasvilajikelautakunta. Lautakunnan perustamisesta on säädet-

ty kasvinjalostajanoikeudesta annetussa laissa. Samaan aikaan on tullut voimaan myös laki siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta (790/92). Viimeksi mainitun lain mukaan nykyisen siemenkauppalaan mukainen luettelon pitäminen tärkeimpien kasvilajien lajikkeista siirretään maatilahallitukselta lautakunnan tehtäväksi.

Pykälässä ehdotetaan, että yksityiskohtaiset säännökset lajikeluettelosta annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön määräyksinä. Tarkoituksena on antaa ministeriön päätös, johon sisältyisivät kaikki lajikkeiden hyväksymismenettelyä, luettelon sisältöä ja ylläpitoa sekä lajikkeen ylläpitojalostusta koskevat määräykset. Lain 23 §:n mukaan ennen luettelon voimaantuloa sovellettaisiin nykyisen lain säännöksiä tärkeimpien kasvilajien lajikkeista pidettävästä luettelosta.

6 §. *Lajikkeiden markkinointirajoitukset.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka nojalla tietyn viljelykasvin lajikkeen markkinointi Suomessa tai määrättyllä maan alueella voidaan kieltää. Kiellon määrittämisen mahdollisuus koskisi vain lajikkeita, joita ei ole merkitty Suomen lajikeluetteloon eikä Euroopan talusalueen yleiseen lajikeluettelo. ETA-sopimuksen mukaan kielto voidaan määrätä vain EFTAn valvontaviranomaisen luvalla. Kiireellisissä tapauksissa voidaan kuitenkin määrätä heti väliaikainen kielto. Suomessa lajikkeiden markkinointikielloista päättävänä viranomaisena toimisi maa- ja metsätalousministeriö.

Lajikkeen markkinointikiellon perusteet vastaisivat pykälän mukaan perusteita, joiden nojalla lajikkeiden markkinoinnin rajoittaminen on EY:n viljelykasvien lajikeluettelosta annetun direktiivin mukaan sallittua. Vähintään yhdessä valtiossa direktiivin säännösten mukaisesti kansalliseen lajikeluetteloon merkityn lajikkeen markkinointia ei saa rajoittaa hyväksymisvuotta seuraavan kalenterivuoden päättyttyä, jolloin se merkitään EY:n yleiseen lajikeluettelo. Tämän määrääjän kuluessa muut valtiot voivat hakea lupaa rajoittaa hyväksytyyn lajikkeen markkinointia. Lupa voidaan myöntää, jos lajike ei ole erottuva, pysyvä tai riittävän yhtenäinen taikka sillä ei ole riittävää viljelyarvoa. Luvan perusteena voi olla myös se, että lajikkeen viljely voisi aiheuttaa kasvien terveydelle vahinkoa muiden lajien tai lajikkeiden viljelyssä. Jos kaikki valtiot ilmoittavat, että ne eivät tule hakemaan lupaa, lajike merkitään

yleiseen luetteloon jo ennen määräajan päättymistä.

ETA-sopimuksessa on sovittu, että sopimuspuolet laativat yhdessä yleisen lajikeluettelon, joka pyritään saamaan valmiiksi vuoden 1995 loppuun mennessä. Luetteloon sisältyvät EY:n yleisen lajikeluettelon lisäksi myös ne EFTA-valtioiden lajikkeet, jotka täyttävät EY:n viljelykasvien lajikeluetteloä koskevan direktiivin vaatimukset. EFTA-valtiot soveltavat kansallisia lajikeluetteloita siihen saakka, kun yhteisesti laadittu luettelo tulee voimaan.

Ehdotettava pykälä on tarkoitettu tarvittaessa sovellettavaksi, vaikka siinä viitattu kansallinen tai yleinen lajikeluettelo ei vielä olisi voimassa. Lain 5 §:n nojalla muodostettavan lajikeluettelon voimaantuloon saakka kansallisena lajikeluettelonä pidettäisiin lain 23 §:n siirtymäsäännösten mukaan nykyisen siemenkauppalaan 8 §:ssä tarkoitettua lajikeluetteloä. Ehdotettavan pykälän sanamuoto ei estäisi lajikkeen tuontikiellon määäämistä myöskään ennen ETA-sopimuksen mukaisen yleisen luettelon voimaantuloä.

7 §. *Pakkaaminen.* Pykälässä ehdotetaan annettavaksi yleiset säännökset kylvösiemenen pakkaamisesta. Yksityiskohtaiset määräykset pakkausten vaatimuksista, koosta ja sulkemisesta sekä kauppaerien koosta antaisi maa- ja metsätalousministeriö. Määräykset on tarkoitus antaa ministeriön päätöksellä, joka sisältäisi myös lain 8 §:n nojalla annettavat määräykset pakkausmerkinnöistä. Määräysten sisältö vastaisi EY:n siemendirektiivien pakkaamista koskevia säännöksiä.

Siemendirektiivien mukaan kylvösiemeniä saa markkinoida vain riittävän yhtenäisinä erinä ja suljetuissa pakkauksissa. Sertifioidun kylvösiemenen pakkaukset on suljettava virallisesti tai virallisen valvonnan alaisena. Viralliseksi kutsutun toimenpiteen voi suorittaa valtion viranomainen tai tietyin edellytyksin viranomaisen valvonnassa toimiva julkis- tai yksityisoikeudellinen oikeushenkilö taikka valantehnyt luonnollinen henkilö. Pakkausten sulkemismenetelmien on direktiivien mukaan oltava sellaisia, että pakkausten avaaminen jälkiä jättämättä ei ole mahdollista. Sulkemismenetelmistä on annettu erillinen komission päätös tiettyjen sulkemismenetelmien vahvistamisesta neuvoston direktiivien 66/400/ETY, 66/401/ETY ja 70/458/ETY tarkoittamiksi ”kertakäyttöisiksi sulkemismenetelmiksi”

(81/675/ETY). Sulkemista koskevistä säännöksistä voidaan poiketa pienpakkausten markkinoinnissa.

Kylvösiemenen erällä tai kauppaerällä tarkoitetaan tasalaatuiseksi muodostettua siemenmäärää, josta otetaan näytteet erän virallista hyväksymistä ja pakkausmerkintöjen tietojä varten. Erän enimmäiskoko vaihtelee kasvilaajeittain ja se on EY:ssä yleensä pienempi kuin Suomen nykyiset määräykset edellyttävät.

8 §. *Merkitseminen.* Kylvösiemenen pakkausmerkinnöistä ja tavaraa seuraavien asiakirjojen sisältämistä tiedoista ehdotetaan annettavaksi yleiset säännökset lain tasolla. Yksityiskohtaiset säännökset annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksellä. Merkintämääräykset sisältyisivät lain 7 ja 8 §:n nojalla kylvösiemenen pakkaamisesta ja merkitsemisestä annettavaan ministeriön päätökseen. Merkintämääräykset on tarkoitus antaa EY:n säännösten mukaisesti.

EY:ssä kylvösiemenen pakkausmerkintöjä koskevat säännökset on annettu eri kasvilajien siemendirektiiveissä ja kahdessa komission päätöksessä (päätökset viljakasvien ja tiettyjen ruukasvien siemenpakkauksissa ilmoitettavien tietojen pysyvästi suoraan pakkaukseen painamisen hyväksymisestä; 80/755/ETY ja 87/309/ETY). Jokainen markkinoitava siemenpakkaus on varustettava virallisella vakuustodistuksella. Vakuustodistuksella merkittyjen kylvösiementen markkinointia ei saada merkintöjä koskevin perustein rajoittaa. Vakuustodistus on muodoltaan pakkaukseen kiinnitetty lipuke tai tarra, tai se painetaan suoraan pakkaukseen. Valtiot voivat alueellaan tapahtuvassa markkinoinnissa säätää poikkeuksia pienpakkausten osalta ja sallia siementen toimittajan antaman vakuustodistuksen käytön.

Vakuustodistuksen väri määräytyy siementen laatuluokan mukaan. Vakuustodistuksen sisältämät tiedot ja niiden ilmaisumuodot on tarkkaan määriteltä. Vakuustodistuksessa on ilmoitettava itse siementä koskevat tiedot, todistuksen antaja, tuotantomaa sekä siementen kemiallinen käsittely. EFTAn valvontaviranomaisen luvalla valtio voi lisäksi vaatia, että virallisessa vakuustodistuksessa erikseen todistetaan viljakasvien siemenen täyttävän EY:n normaaleja vaatimuksia ankarammat hukkaauraa koskevat vaatimukset. Lupa voidaan myöntää, jos samoja ankarampia vaatimuksia noudatetaan myös valtion omassa tuotannossa

ja jos sen alueella on meneillään kampanja hukkakauran vastustamiseksi.

Siemendirektiiveissä säädetään myös Suomessa käytössä olevaa ennakkovakuustodistusta vastaavan vakuustodistuksen käyttämisestä. Kylvösiemenen toimitusten nopeuttamiseksi siemenet voidaan sertifioida ennen virallisten itävyystutkimusten valmistumista. Sertifiointin edellytyksenä on, että kylvösiemenen ensimmäisen vastaanottajan nimi ja osoite ilmoitetaan. Vakuustodistuksessa on taattava siemenen toimittajan suorittamissa ennakkotutkimuksissa todettu itävyys. Menettely vastaa pääpiirteissään Suomen vastaavaa järjestelmää.

Suomessa ennakkovakuusmenettelystä on säädetty voimassaolevan siemenkauppalain 11 §:ssä ja siemenkauppa-asetuksen 13 §:ssä. Ehdotuksen mukaan laissa annettaisiin yleiset säännökset kylvösiementä koskevien tietojen antamisesta ennakkotietoina, ja maa- ja metsätalousministeriö antaisi asiasta tarkemmat määräykset. Määräyksillä ei ole tarkoitus muuttaa voimassaolevan järjestelmän perusteita. Tavarán virheen seuraamuksista ennakkotietoja käytettäessä säädettäisiin lain 9 §:n 2 momentissa.

9 §. *Vahingonkorvaus.* Lakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset ostajan oikeudesta vahingonkorvaukseen, jos kylvösiemen ei ole pakkausmerkinnöissä annettujen tietojen mukaista. Tietojen antamisesta säädettäisiin lain 8 §:ssä. Ehdotettu pykälä vastaa voimassaolevan siemenkauppalain 11 §:n 2 momentin ja 16 §:n vastaavia säännöksiä sanamuodoltaan tarkistettuna.

Lakiin ei ehdoteta säännöksiä niin sanotusta jälkitarkastuksesta, jolla kylvösiemenen ostaja voi varmistaa tavarán vastaavan siitä annettuja tietoja ja hankkia näyttöä tavarán virheeseen perustuvien vaatimusten varalta. Jälkitarkastuksesta on säädetty voimassaolevan siemenkauppalain 12 §:ssä ja siemenkauppa-asetuksen 16 §:ssä. Säännökset koskevat jälkitarkastuksen suorittamisen määräaikoja ja näytteenottomenettelyä sekä ostajan oikeutta kieltäytyä tiedoista olennaisesti poikkeavan tavarán vastaanottamisesta.

Jälkitarkastusta koskevat säännökset on voimassaolevaa lakia säädettäessä tarkoitettu järjestysmääräysten luonteisiksi, joten niiden noudattamatta jättäminen ei ole johtanut ostajan puhevallan menettämiseen tavarán virheen suhteen. Jälkitarkastuksia on lain voimassaollessa pyydetty valtion siementarkastuslaitokselta

melko harvoin. Ehdotettavan lain nojalla on tarkoitus sallia pääasiassa vain sertifioidun kylvösiemenen markkinointi ja tätä kautta parantaa kylvösiemenen laatua. Nykyisten säännösten mukaisten jälkitarkastusten merkitys tulee näin ollen edelleen vähenemään.

3 luku. Valvonta

10 §. *Viranomaiset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain täytäntöönpanosta huolehtivista viranomaisista. Voimassaolevan siemenkauppalain vastaavia viranomaisia ovat maa- ja metsätalousministeriö, valtion siementarkastuslaitos ja maatilahallitus sekä sen määräyksestä maatalouspiirien maataloustoimistot ja kuntien maatalouslautakunnat. Valtion siementarkastuslaitos on liitetty maatilahallitukseen vuoden 1991 alusta. Maatilahallituksen työjärjestyksen mukaan siemenasiat kuuluvat maatilahallituksessa valtion siementarkastuslaitokselle.

Ehdotuksessa on otettu huomioon maatilahallinnossa vireillä oleva organisaatiomuutos, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 1993 alusta. Asiasta on annettu eduskunnalle hallituksen esitys maaseutuelinkeinohallintoa koskevaksi lainsäädännöksi. Maatilahallitus on tarkoitus lakkauttaa ja siirtää sen tehtävät pääosin maa- ja metsätalousministeriölle ja sen alaisille laitoksille. Kasvintuotantoon liittyvä tarkastustoiminta kuuluisi kasvintuotannon tarkastuskeskukselle, jolle siirrettäisiin muun muassa valtion siementarkastuslaitoksen nykyiset tehtävät.

Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi lain soveltamisalaan liittyvä yleinen ohjaus ja seuranta. Ministeriölle kuuluisi myös lakia alemmanasteinen norminanto, jolla EY:n direktiivien yksityiskohtainen sisältö on tarkoitus saattaa voimaan. Norminantovaltuuksista on ehdotettu säädettäväksi erikseen kussakin normien sisältöä koskevasa lain pykälässä.

Varsinaisina valvontaviranomaisina toimisivat kasvintuotannon tarkastuskeskus, maaseutuelinkeinopiirit ja kuntien maaseutuelinkeinoveranomaiset. Valvontaviranomaisten ohella maahantuontia valvoisi tullilaitos kuten nykyisinkin. Valvontaviranomaisten välinen työnjako on tarkoitus järjestää pääasiassa samantapaiseksi kuin voimassaolevan siemenkauppalain nojalla on tehty. Kasvintuotannon tarkastus-

keskukselle kuuluisivat norminantoa lukuun ottamatta valtion siementarkastuslaitoksen nykyiset tehtävät eli tarkastustoiminta ja päävastuu valvonnan järjestämisestä. Lisäksi tarkastuskeskukselle on tarkoitus siirtää vastuu viljelykasvien lajikekotoiminnasta, joka nykyisin kuuluu Maatalouden tutkimuskeskukselle. Käytännön lajikekokeet järjestettäisiin edelleen tutkimuskeskuksessa. Kylvösiemenkaupan valvonta on vuoden 1992 alusta kuulunut maaseutupiireille, ja tätä käytäntöä on tarkoitus edelleen jatkaa. Piirien valvontatoimintaa on ohjattu valtion siementarkastuslaitoksen valvontasuunnitelmalla.

Pykälän 3 momentin nojalla valvontaviranomaisten apuna voitaisiin käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen palveluksessa olevia tai muita tehtävään sopivia henkilöitä. Momentin sisältö vastaa voimassaolevan siemenkauppalain 2 §:n ja siemenkauppa-asetuksen 16 a §:n säännöksiä sekä nykyistä käytäntöä. Maaseutukeskusten kylvösiemenkonsulentit ovat valtion siementarkastuslaitoksen valtuuttamina tehneet viljelystarkastuksia sekä ottaneet näytteitä, merkinneet ja sinetöineet pakkauksia ylempien laatuluokkien tavarasta. Laitoksen hyväksymät, siemenliikkeiden palveluksessa olevat henkilöt ovat tehneet viljelystarkastuksia ja ottaneet näytteitä kauppasiemenestä. EY:n siemendirektiivien mukaan virallisia toimenpiteitä voivat suorittaa viranomaisten lisäksi tiettyin edellytyksin myös julkis- ja yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt sekä lisätehtävien osalta valantehneet luonnolliset henkilöt.

11 §. *Tarkastukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi valvontaviranomaisten tarkastusoikeudesta, joka sisällöltään vastaisi voimassaolevan siemenkauppalain 14 §:n mukaisia valtuuksia. Toisessa valtiossa suoritettavat viranomaisten tarkastukset voitaisiin hyväksyä päteviksi kuten nykyisessäkin käytännössä on tehty. Maa- ja metsätalousministeriö valtuutettaisiin antamaan määräyksiä tarkastusten suorittamisesta ja ulkomaisten tarkastusten hyväksymistä. Vastaavat määräykset on tähän mennessä antanut maatalahallitukseen kuuluva valtion siementarkastuslaitos. Määräykset ja laitoksen käytännön tarkastustoiminta vastaavat olennaisilta osiltaan EY:n siemendirektiivien tarkastusmenettelyä koskevia vaatimuksia.

Direktiivien mukaan markkinoitavan kylvösiemenen aitouden ja laadun takeena on virallinen varmentaminen. Virallisia toimenpiteitä ovat viranomaisten tai viranomaisten valvon-

nassa toimivien julkis- tai yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden toimet sekä lisätehtävien osalta myös valantehneiden luonnollisten henkilöiden toimet. Muilta kuin viranomaisilta edellytetään, että he eivät saa henkilökohtaista etua toimistaan. Direktiivien mukaan varmentamiseen liittyviä, virallisesti suoritettavia toimenpiteitä ovat viljelystarkastus, näytteenotto, vakuustodistus ja pakkausten sulkeminen. Markkinoinnin aikana on lisäksi suoritettava ainakin pistokokein direktiiveissä säädettyjen vaatimusten virallinen tarkastus. Yhteisöön on lisäksi perustettu direktiivien säännösten mukaisesti koekenttiä, joilla vuosittain suoritetaan varmennetuista siemenistä pistokokein otettujen näytteiden jälkitarkastus.

ETA-sopimuksessa Suomi on Euroopan talousalueen valtioiden välisen kaupan helpottamiseksi sitoutunut yksinkertaistamaan tarkastuksia ja muodollisuuksia rajoillaan. Rajatarkastukset on suoritettava pääasiassa asiakirjojen tarkastuksina mahdollisimman vähän viivytystä aiheuttaen. Tavarain fyysinen tarkastus on pistokoeluonteista asianmukaisesti perusteltuja tilanteita lukuun ottamatta. Rajatarkastuksista on säädetty voimassaolevan siemenkauppalain 6 §:ssä ja siemenkauppa-asetuksen 5 §:ssä. Valtion siementarkastuslaitos on käytännössä suorittanut maahantuotavan kylvösiemenen tarkastuksen lähinnä asiakirjojen tarkastuksena. Tarkastusta on nopeutettu muun muassa lähettämällä asiakirjat telekopioina, eikä tavarain maahantuonti ole yleensä tarkastuksen johdosta viivästynyt.

12 §. *Ilmoitusvelvollisuus ja tiedosto.* Laissa tarkoitettusta, kylvösiemenen kauppaan liittyvästä toiminnasta olisi pykälän 1 momentin mukaan tehtävä ilmoitus kasvintuotannon tarkastuskeskukselle. Menettely vastaisi voimassaolevan siemenkauppalain mukaista ilmoitusmenettelyä siten muutettuna, että ilmoitus olisi tehtävä myös kylvösiemenen pakkaamisesta. Tärkeimpien kasvilajien kylvösiemenen pakkaamiseen tarvitaan nykyisin maatalahallituksen lupa. Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat määräykset ilmoitusvelvollisuudesta ja ilmoitusten tekemisestä. Määräykset on tarkoitus antaa pääasiassa voimassaolevan siemenkauppalain 3 §:n ja siemenkauppa-asetuksen 2 §:n mukaisina.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvien elinkeinonharjoittajien ja viljelijöiden olisi pidettävä kylvösiemenkauppaan liittyvästä toiminnastaan

tiedostoa valvonnassa tarvittavien tietojen säilyttämistä varten. Kirjanpidolain (655/73) mukaisesta kirjanpidosta ei välttämättä ole selvitetävissä vastaavia tietoja. Tiedosto olisi luetelo tai muu vastaava selvitys, josta maa- ja metsätalousministeriö ehdotuksen mukaan antaisi tarkemmat määräykset. Määräykset on tarkoitus antaa pääasiassa voimassaolevan siemenkauppalain 5 §:n ja siementavaran kaupassa pidettävästä kirjanpidosta annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (598/76) mukaisina.

13 §. *Valvonnan tulosten julkaiseminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kylvösiemenen tarkastustoiminnassa ja siemenkaupan valvonnassa kasvintuotannon tarkastuskeskukselle kertyvien tietojen julkaisemisesta ja luovuttamisesta. Säännökset koskisivat yksityiskohtaisten tietojen, myös yritysten nimien ilmoittamista. Julkaiseminen olisi tarkoitettu jälkikäteisen valvonnan muodoksi. Vastaavasta julkaisumennettelystä säädetään rehulaissa (376/86) ja lannoitelaisissa (377/86). Tietojen luovuttaminen yksittäistapauksissa olisi ehdotuksen mukaan sallittua, jos tietoja pyytäisi kasvilajikkeen omistaja. Säännös on tarkoitettu selventämään nykyisin noudatettua käytäntöä. Lajikkeen omistajat käyttävät tietoja lajikkeen käytön ja siihen perustuvien taloudellisten oikeuksiensa valvontaan.

Ehdotuksen mukaan maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkemmat määräykset, joiden nojalla kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi julkaista ja luovuttaa valvontatietoja. Lain 17 §:n nojalla salassa pidettäviä liike- ja ammattisalaisuuksia sekä tietoja elinkeinonharjoittajan taloudellisesta asemesta ei saisi paljastaa. Julkaisemisesta annettavat määräykset koskisivat julkaistavia tietoja, julkaisutapaa ja -tiheyttä. Tarkoituksena on, että julkaistavat valvontatiedot koskisivat tuotetun ja markkinoidun siemenen määrää, laatua ja lajikkeita. Lajikkeiden omistajille annettaisiin tietoja asianomaista lajiketta olevien siementen tarkastusmääristä ja tarkastusten toimeksiantajista.

14 §. *Siemenen markkinointikielto.* Pykälässä säädettäisiin valvontaviranomaisten menettelystä tapauksissa, joissa tarkastettu tai muuten valvonnan piiriin kuuluva siemenenä on todettu vaatimuksia vastaamattomaksi tai sitä epäillään sellaiseksi. Erän markkinointi voitaisiin kieltää joko lopullisesti tai määräajaksi. Määräaikaisen kiellon perusteena olisi puutteellisuus, jonka poistaminen on mahdollista,

esimerkiksi pakkausmerkintöjen saattaminen asianmukaisiksi. Kielletty erä voitaisiin kiellon noudattamisen varmistamiseksi merkitä esimerkiksi sinetillä.

Siementavaraerän myyntikiellosta on säädetty voimassaolevan siemenkauppalain 14 §:n 1 momentissa. Ehdotettavan pykälän säännöksiä on aikaisempaan verrattuna tarkennettu sekä täydennetty siten, että kiellon tehokkuuden varmistamiseksi kieltoa olisi heti noudatettava, vaikka kieltopäätöksestä olisi valitettu. Valitusviranomainen voisi kuitenkin valituksen käsittelyn yhteydessä päättää kiellon täytäntönpäntä.

15 §. *Hävittämis- ja maastavientimääräys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi viranomaisten päätöksistä, joilla tarvittaessa huolehditaan kylvösiemenen tai viljelykasvilajikkeen markkinointikiellon täytäntönpäntä. Vastaavat säännökset on annettu voimassaolevan siemenkauppalain 6 §:n 2 momentissa siementavaran maahantuonnin osalta. Ehdotettavan pykälän säännökset on tarkoitettu sovellettavaksi myös maan sisäisen valvonnan yhteydessä.

Ehdotuksen mukaan kiellon kohteena oleva tavara voitaisiin käyttää muuhun tarkoitukseen kuin kylvösiemeneksi, esimerkiksi jauhatukseen. Tarkoituksena on, että muun käytön salliminen olisi käytännössä ensisijainen menettely, ellei kiellon noudattamisen valvonta muuta edellyttäisi. Muun käytön salliminen ilmenisi esimerkiksi 14 §:n nojalla annettavasta kieltopäätöksestä, jonka tarkoituksena on kieltää tavaran markkinointi kylvösiemenenä. Sama periaate ilmenee voimassaolevan siemenkauppalain 10 §:stä.

Pykälän mukaista maastavientimääräystä käytettäisiin tarvittaessa tapauksissa, joissa markkinointikielto on annettu maahantuonnin yhteydessä. Hävittämismääräys olisi tarpeen antaa lähinnä silloin, jos maastavientimääräystä ei noudatettaisi tai jos siemenenä muussa yhteydessä aiheuttaisi kasvintuhoojien tai rikkakasvien leviämisen vaaraa. Uhkakakkolain (1113/90) mukaan hävittämismääräys on annettava uhalla, että tekemättä jäänyt hävittäminen teetetään laiminlyöjän kustannuksella. Teettäen suoritettujen hävittämisen kustannukset maksetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin on säädetty.

16 §. *Uhkakakko.* Ehdotuksen mukaan kasvintuotannon tarkastuskeskus voisi asettaa määräämänsä tietojenantovelvollisuuden,

markkinointikiellon taikka markkinointi- tai maahantuontikiellon kohteena olevaa tavaraa koskevan päätöksensä noudattamisen tehosteeksi sakon uhan. Jos tavarankäyttöä koskevassa päätöksessä veloitettaisiin hävittämään tavara, uhkasakkoa ei yleensä tarvittaisi, koska lain 15 §:n mukaan hävittämismääräykseen olisi liitettävä teettämishuika.

Yleiset säännökset hallinnollisesta uhkasakosta on annettu uhkasakkolaissa. Lain 10 §:n mukaan uhkasakko voidaan tuomita maksettavaksi, jos edellä mainittua kieltoa tai päätöstä ei ole noudatettu ja jos noudattamatta jättämiseen ei ole pätevää syytä. Uhkasakon tuomitseminen maksettavaksi uhkasakon asettanut viranomaisen.

17 §. *Salassapitovelvollisuus.* Elinkeinonharjoittajien ja viljelijöiden suojaamiseksi tarkastuksissa ja muussa valvonnassa kertyvien tietojen asiattomalta leviämiseltä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi salassapitovelvollisuudesta. Salassapitovelvollisuus koskisi sekä viranomaisten palveluksessa olevia että lain 10 §:n 3 momentin nojalla valvontaviranomaisten apuna toimivia henkilöitä. Pykälän sisältöä on voimassaolevan siemenkauppalaain 14 §:n 3 momenttiin verrattuna tarkennettu. Ehdotuksen mukaan salassapitovelvollisuus ei rajoittaisi rikostutkintaa tapauksissa, joissa rikoksen johdosta voidaan toimittaa kotietsintä. Salassapitovelvollisuus ei myöskään estäisi viranomaisten valvontatoimintaa tai valitusmenettelyä.

18 §. *Rangaistussäännös.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi elinkeinonharjoittajaan ja viljelijään kohdistuvista rangaistuksista. Lain 12 §:ssä tarkoitettua ilmoituksen tekemisen ja tiedoston ylläpitämisen laiminlyönnistä sekä kylvösiemenelle asetetuista vaatimuksista poikkeavan tavarankäytön markkinoinnista voisi seurauksena olla sakkorangaistus. Lisäksi voitaisiin tuomita menettämisestä seuraamus, jollei se olosuhteet huomioon ottaen olisi kohtuutonta. Rangaistusasteikkoa ja menettämisestä seuraamisen tuomitsemisen edellytyksiä lievennettäisiin voimassaolevan siemenkauppalaain 15 §:n säännöksiin verrattuna. Ehdotetut seuraamukset on yhdessä muiden valvontajärjestelmään kuuluvien seuraamusten kanssa katsottu riittäviksi rangaistuksiksi lain ja sen nojalla annettavien määräysten rikkomisesta.

Pykälän 3 momentin mukaan kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtävänä olisi ilmoittaa rikkomuksista syyteharkintaa varten. Tarkastuskeskuksella ei olisi asiassa niin sanottua

syytemonopolia, vaan säännös koskisi lain 10 §:ssä mainittujen viranomaisten keskinäistä toimivaltajakoa rikosilmoitusten tekemisessä. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitsisi tehdä kokonaisuutena ottaen ilmeisen vähäisestä rikkomuksesta. Tästä on selvyuden vuoksi otettu maininta lakiin, vaikka valvontaviranomaisen valtuuksiin onkin yleisesti katsottu kuuluvan oikeus harkita, onko vähäisempien rikosten ilmoittaminen syytteen tarkoituksenmukaista. Momentti vastaa nykyisen siemenkauppalaain 15 §:n 2 momenttia sanamuodoltaan tarkistettuna.

Ehdotettavan lain 17 §:ssä tarkoitettua salassapitovelvollisuuden rikkomisen seuraamusten osalta viitattaisiin rikoslakiin. Rikoslain 40 luvun 5 §:ssä säädetään rangaistuksista, joita virkamiehelle tai julkisyhteisön työntekijälle voidaan tuomita salassapitorikoksesta tai tuottamuksellisesta salassapitorikoksesta. Rangaistavaa on oikeudettomasti paljastaa tai käyttää hyödyksi palvelussuhteessa saatua tietoa, jota lain nimenomaisen säännöksen nojalla ei saa ilmaista. Virkamiehellä tarkoitetaan rikoslain 2 luvun 12 §:n mukaan sekä henkilöä, joka on virka- tai siihen rinnastettavassa palvelussuhteessa valtioon, että henkilöä, joka lain tai sen nojalla annetun määräyksen nojalla käyttää julkista valtaa. Rikoslain salassapitorikoksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin siten myös lain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin, valvontaviranomaisten apuna käytettäviin henkilöihin. Näiden henkilöiden tehtäviin kuuluisivat kylvösiemenen hyväksyminen viljelystarkastuksessa, virallisen näytteen ottaminen siemenestä ja pakkausten virallinen sulkeminen.

4 luku. *Erinäiset säännökset*

19 §. *Maksut ja palkkiot.* Ehdotettavan lain nojalla tehtävät viranomaisten tarkastukset ja tutkimukset olisivat nykyiseen tapaan yleensä maksullisia. Maksuista määrättäisiin 1 päivänä maaliskuuta 1992 voimaan tulleen valtion maksuperustelain (150/92) nojalla. Lain mukaan maa- ja metsätalousministeriö päättäisi, mitkä valvontaviranomaisten suoritteet ovat maksullisia ja mitä perusteita suoritteiden hinnoittelussa käytettäisiin. Valvontaviranomaisten aloitteesta suoritettujen toimenpiteiden tarkoituksena säilyttää maksuttomina kuten nykyisinkin. Maksuperustelain periaatteiden mukaan maksut ehdotettavan lain mukaisista suoritteista

olisi määrättävä omakustannusarvon perusteella. Hinnoittelusta päättäisi asianomainen virasto eli yleensä kasvintuotannon tarkastuskeskus.

Maksujen perintää ehdotetaan osittain muutettavaksi siten, että viranomaiset perisivät valtiolle maksuja paitsi omista suoritteistaan myös lain 10 §:n 3 momentissa tarkoitettujen, muiden kuin valvontaviranomaisten palveluksessa olevien henkilöiden suorittamista toimenpiteistä. Voimassaolevan siemenkauppa-asetuksen 16 a §:n 2 momentin mukaan maatalouden neuvontajärjestö saa periä siementavaran omistajalta maksun hänen pyytämästään toimenpiteestä, jonka järjestö on suorittanut valtion siementarkastuslaitoksen toimeksiannosta. Maksu on suuruudeltaan enintään sama kuin siementarkastuslaitoksen samasta toimenpiteestä perimä maksu.

Maksujen perintämenettelyn muutokseen liit-tyen ehdotetaan lisäksi, että muille kuin viranomaisten palveluksessa olevien henkilöiden tehtävistä voitaisiin maksaa valtion varoista palkkio sekä korvata aiheutuneet kustannukset. Palkkioita ja korvauksia on tarkoitus suorittaa maaseudun neuvontajärjestöjen toimihenkilöille tehtävistä, joita he nykyisin suorittavat siemenkauppa-asetuksen 16 a §:n 1 momentin no- jalla. Muille ehdotettavan lain 10 §:n 3 momen- tin nojalla valvontaviranomaisten apuna toimi-ville henkilöille, kuten siemenliikkeiden palve- luksessa oleville henkilöille ei ole tarkoitus suorittaa palkkioita tai korvauksia, mikä vas- taisi myös nykyistä käytäntöä.

Ehdotettu maksujen perintää ja palkkioiden ja korvausten maksua koskeva menettely vas- taisi EY:n siemendirektiivien valvontajärjestel- mää paremmin kuin voimassaoleva järjestelmä. Direktiiveissä edellytetään, että muun muassa viljelystarkastus, näytteenotto ja pakkausten sulkeminen suoritetaan virallisesti. Jos viralli- sen toimenpiteen suorittaa muu kuin viran- omainen, suorittajalle ei saa aiheutua henkilö- kohtaista etua toimenpiteestä. Virallisesta toi- menpiteestä voidaan toisin sanoen periä mak- suja vain viranomaisille.

20 §. *Muutoksenhaku.* Muutoksenhausta lain 5 §:ssä viitatus kasvilajikelautakunnan päätök- sestä lajikeluetteloa koskevissa asioissa saatai- siin välittää korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusaika olisi 60 päivää ja valitusmenettelys- sä noudatettaisiin muutoin muutoksenhausta hallintoasioissa annettua lakia (154/50). Vali- tustie olisi sama kuin lautakunnan päätösten osalta on säädetty kasvinjalostajanoikeudesta

annetussa laissa. Muutoksenhaku muihin ehdo- tettavan lain nojalla tehtäviin päätöksiin on tarkoitus järjestää maatilahallinnon organisaa- tiomuutosten yhteydessä annettavissa säädök- sissä. Poikkeuksena muutoksenhakumenette- llyyn olisi ehdotettavan lain 16 §:ään sisältyvä muutoksenhakukielto.

21 §. *Kansainväliset sopimukset. Tarkemmat säännökset.* ETA-sopimuksen mukaisten vel- voitteiden voimaansaattamiseksi on tarpeen säännös, jonka mukaan kansainvälisen sopi- muksen perusteella hyväksytään myös ulko- maan viranomaisten suorittama sertifiointi. Säännös on lakiteknisistä syistä kirjoitettu ylei- seen muotoon, joten sitä voidaan tarvittaessa soveltaa muihinkin sopimukseen kuin ETA- sopimukseen. Pykälän 2 momentti sisältää ta- vanomaisen asetusvaltuuden.

5 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

22 §. *Voimaantulo.* Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta ja nykyisen siemenkauppa- lain kumoamisesta. Lain voimaantulosta ehdo- tetaan säädettäväksi asetuksella. Lain 6 §:ssä on viitattu ETA-sopimuksessa sovittuun ylei- seen kasvilajikeluetteloon. Lakia ei tämän vuoksi voida saattaa voimaan ennen sopimuk- sen voimaantuloa. Tarkoituksena on, että laki tulisi voimaan samana ajankohtana kuin ETA- sopimus.

23 §. *Siirtymäsäännökset.* Ehdotettavan lain 12 §:n mukaan kylvösiemenen pakkaaminen muuttuisi luvanvaraisesta ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi pakkauslupa ja lupien nojalla pakattua siementavaraa koskevasta siirtymä- ajoista. Voimassaolevan siemenkauppala- in 4 §:n mukainen maatilahallituksen lupa tarvi- taan nykyisin tärkeimpien kasvilajien kauppasiemenluokan siementavaran pakkaamiseen. Luvan myöntämisen perusteena ovat tavar- an laatuun vaikuttavat käsittelyolosuhteet. Lupa on myönnetty enintään viideksi vuodeksi ker- rallaan.

ETA-sopimuksen mukaan Suomessa voidaan sallia vilja- ja rehuksien kauppasiemenluo- kan kylvösiemenen myynti enintään vuoden 1996 loppuun saakka, jolleivät sopimuspuolet toisin sovi. Sopimukseen kuuluvissa direktii- veissä lueteltujen kasvilajien kylvösiementä saa- daan tämän jälkeen myydä vain sertifioiduna, kauppasiementä ylempään laatuluokan sieme-

nenä. Direktiivien mukaan nykyisen kaltaista lupajärjestelmää ei ole mahdollista jatkaa.

Ehdotuksen mukaan pakkauslupia koskevia säännöksiä sovellettaisiin kauppasiementä koskevan siirtymäkauden ajan. Siirtymäkauden pituutta on ETA-sopimuksen sanamuodon mukaan vielä mahdollisuus muuttaa. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että siirtymäkauden päättymisestä voitaisiin säätää myöhemmin annettavalla asetuksella. Ennen ehdotettavan lain voimaantuloa myönnettyt luvat pysyisivät siirtymäkauden ajan voimassa, niiden voimassaoloa voitaisiin jatkaa ja myös uusien lupien myöntäminen olisi mahdollista. Kasvin tuotannon tarkastuskeskus määräisi lupien voimassaoloajan sen mukaan mitä maa- ja metsätalousministeriö päättäisi lupien nojalla pakatun siemenen myynnin sallimisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusmenettelystä lain voimaantulon yhteydessä. Voimassaolevan siemenkauppalaain 3 §:n mukaan siementavaran myynnin, maahantuonnin ja viennin harjoittamisesta on tehtävä valvontaa varten ilmoitus maatilahallitukselle. Tällaisen ilmoituksen tehneen elinkeinonharjoittajan ei tarvitsisi tehdä uuden lain mukaista ilmoitusta, ellei toiminnassa tapahtuisi muutoksia. Ilmoitusvelvollisuudesta toiminnan muuttumisen yhteydessä on tarkoitus antaa määräyksiä lain 12 §:n 3 momentin nojalla.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että lain 5 §:n nojalla muodostettavan viljelykasvien lajikeluettelon voimaantuloon saakka sovellettaisiin voimassaolevan siemenkauppalaain 8 §:n säännöksiä tärkeimpien kasvilajien lajikkeista pidettävästä luettelosta. Lajikeluettelona pidettäisiin siemenkauppalaain nojalla hyväksytyä lajikeluetteloa. Myös ehdotettavan lain 3 ja 6 §:n säännöksiä sovellettaessa kansallisena lajikeluettelona pidettäisiin siten nykyisten säännösten nojalla muodostettua luetteloa.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotettavan lain mukaan asetuksen tasolla on tarkoitus säätää ainoastaan lain voimaantulon ajankohdasta ja lain siirtymäsäännösten soveltamisajan lakkaamisesta. Muut lakia alemmanasteiset oikeusohjeet annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön päätöksillä. Ministeriön määräykset tulisivat sisältämään lähinnä

EY:n lainsäädännön omaksumisen edellyttämää yksityiskohtaista ja teknisluonteista sääntelyä, jonka sisältö on suurelta osin peräisin suoraan direktiiveistä. Direktiivien muuttuessa myös Suomen vastaavia määräyksiä joudutaan jatkuvasti muuttamaan, joten määräysten muuttamisen joustavuus on otettava säädösta-soa valittaessa huomioon. Ehdotus merkitsisi myös lakia alemmanasteisten säädöstasojen vähentämistä käytännössä vain yhteen tasoon. Voimassaolevan siemenkauppalaain nojalla on annettu sitovia oikeusohjeita kolmella säädöstasolla.

Alemmanasteisten määräysten antaminen ehdotetaan säädettäväksi maa- ja metsätalousministeriön tehtäväksi. Keskushallinnon rationalisointihankkeen loppuraportissa (komiteamietintö 1992:28) on ehdotettu sitovan normiohjauksen kokoamista muista keskushallintoyksiköistä ministeriöihin. Ministeriöt tekisivät normipäätökset kansalaisten oikeus- asemaan vaikuttavissa asioissa, jollei asia kuuluisi valtioneuvoston yleisistunnolle. Norminanto ja toisaalta tarkastus- ja valvontatoiminta eivät saisi kuulua samalle viranomaiselle.

Ehdotetussa laissa annettaisiin maa- ja metsätalousministeriölle valtuudet antaa määräyksiä vaatimuksista, jotka markkinoitavan kylvösiemenen tulee täyttää. Kylvösiemenen tuottamisesta, laatuvaatimuksista ja varmentamisesta on tarkoitus antaa eri kasvilajien ryhmiä varten erilliset päätökset. Päätökset koskisivat sekä Suomessa tuotettua että maahantuotua kylvösiementä. Ministeriö antaisi myös määräykset markkinoitavan kylvösiemenen pakkaamisesta ja pakkausmerkinnöistä sekä viljelykasvien lajikeluettelosta, jonka pitäminen olisi kasvilajikelautakunnan tehtävänä. Tarvittaessa ministeriö määräisi myös kasvilajikkeiden tuontikiel-loista.

Maa- ja metsätalousministeriön tehtävänä olisi lisäksi määrätä kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin valvonnasta, tarkastuksista perittävistä maksuista ja tarkastustehtävistä suoritettavista palkkioista ja korvauksista. Valvontaa koskevat määräykset sisältäisivät muun muassa tarkempia määräyksiä siitä, miten siemenkauppaa harjoittavien elinkeinonharjoittajien ja viljelijöiden on ilmoitettava toiminnastaan valvontaviranomaisille ja pidettävä siitä tiedostoa valvontaa varten.

3. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuk-

sella säädettävänä ajankohtana. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti ETA-sopimuksen kanssa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Siemenkauppalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tarkoituksena on ylläpitää korkealaatuista kasvintuotantoa edistämällä hyvälaatuisen ja Suomen kasvuolosuhteisiin sopivan kylvösiemenen tarjontaa ja käyttöä.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan pelto- ja puutarhakasvien kylvösiemenen tuotantoon, markkinointiin ja maahantuontiin sekä viljelysopimukseen perustuvaan kylvösiemenen luovuttamiseen viljelijälle.

Kylvösiemenellä tarkoitetaan kylvettäväksi tarkoitettuja siemeniä, siemenperunoita ja ruokasipuleiden istukkaita.

2 luku

Kylvösiemenen markkinointi

3 §

Sertifioitu kylvösiemen

Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että tiettyjen kasvilajien kylvösiementä saadaan markkinoida ainoastaan kylvösiemenereinä, joi-

den lajikeaitous ja tekninen laatu on Suomen tai muun valtion viranomaisten varmentamaa (*sertifioitu kylvösiemen*). Suomessa sertifioitavan kylvösiemenen tulee olla 5 §:ssä tarkoitettuun viljelykasvien lajikeluetteloon merkittyä lajiketta.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemmat määräykset sertifioitua kylvösiementä ja sen tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista.

4 §

Muu kylvösiemen

Markkinoitavan kylvösiemenen, jota ei ole sertifioitu, tulee olla lajiltaan tai lajikkeeltaan riittävän tunnistettavaa ja aitoa sekä tekniseltä laadultaan käyttökelpoista.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettua kylvösiementä ja sen tuottamista, käsittelyä ja varastointia koskevista vaatimuksista.

5 §

Lajikeluettelo

Viljelykasvien lajikkeista pidetään lajikeluettelo. Lajike voidaan hyväksyä lajikeluetteloon, jos se on selvästi erottuva, pysyvä ja riittävän yhtenäinen ja jos sillä on riittävä viljely- ja käyttöarvo. Hyväksymisestä päättää kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain

(789/92) 9 §:ssä tarkoitettu kasvilajikelautakunta.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemat määräykset lajikkeen hyväksymisen perusteista sekä määräykset hyväksymisen voimasaolosta ja lakkaamisesta, lajikkeen nimestä ja muista luetteloon merkittävistä tiedoista, lajikkeen ylläpidosta, lajiketta hyväksyttäessä ja luettelosta poistettaessa noudatettavasta menettelystä sekä luettelon julkaisemisesta ja ylläpidosta.

6 §

Lajikkeiden markkinointirajoitukset

Maa- ja metsätalousministeriö voi kieltää viljelykasvin lajikkeen kylvösiemenen markkinoinnin koko maassa tai määrätyllä alueella, jos lajiketta ei ole merkitty 5 §:ssä tarkoitettuun viljelykasvien lajikeluetteloon eikä Euroopan talousalueen yleiseen viljelykasvilajien lajikeluetteloon, ja jos:

- 1) lajike ei ole erottuva, pysyvä tai riittävän yhtenäinen;
- 2) lajikkeella ei ole riittävää viljelyarvoa; tai
- 3) lajikkeen viljelystä saattaisi aiheutua kasvien terveyden kannalta vahinkoa muiden lajien tai lajikkeiden viljelylle.

7 §

Pakkaaminen

Lopulliselle käyttäjälle markkinoitavaksi tarkoitettu kylvösiemen on suljettava pakkauksiin. Sertifioidun kylvösiemenen pakkaukset on suljettava valvontaviranomaisten valvonnassa. Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi yksittäistapauksissa sallia kylvösiemenen toimittamisen pakkaamattomana lopulliselle käyttäjälle.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa määräykset kylvösiemenen pakkaamisesta ja myyntierien koosta.

8 §

Merkitseminen

Kylvösiemenen ostajalle on pakkauksessa tai tavaraa seuraavissa asiakirjoissa annettava tarpeelliset tiedot kylvösiemenestä. Osa tiedoista voidaan antaa ennakkotietoina, joiden lopullinen sisältö on jälkepäin ilmoitettava ostajalle.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa määrä-

ykset pakkausten ja kylvösiemenenerien merkitsemisestä sekä ostajalle annettavista tiedoista ja ennakkotietojen käytöstä.

9 §

Vahingonkorvaus

Jos kylvösiemen ei ole siitä annettujen tietojen mukaista, siemenen kunnostajan ja pakkaajan on korvattava siemenen käyttäjälle tästä aiheutunut vahinko. Kylvösiemenen myyjällä on sama vastuu, jos hän on huolimattomuudellaan aiheuttanut vahingon.

Edellä 8 §:ssä tarkoitettuja ennakkotietoja käytettäessä myyjän on sitouduttava suorittamaan ostajalle hinnanalennusta ja korvaamaan mahdolliset vahingot maataloustuottajien keskusjärjestöjen ja siemenkauppiaiden järjestön kesken sovittavien perusteiden mukaisesti, jos ennakkotiedot olennaisesti poikkeavat lopullisista tiedoista.

3 luku

Valvonta

10 §

Viranomaiset

Kylvösiemenen tuotannon ja markkinoinnin yleinen ohjaus ja seuranta kuuluu maa- ja metsätalousministeriölle.

Kylvösiemenen tuotantoa ja markkinointia ja tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista valvovat kasvintuotannon tarkastuskeskus, maaseutuelinkeinopiirit ja kuntien maaseutuelinkeinoveranomaiset (*valvontaviranomaiset*). Kasvintuotannon tarkastuskeskus huolehtii sertifioidun kylvösiemenen varmentamisesta. Kylvösiemenen maahantuontia valvoo valvontaviranomaisten ohella tullilaitos.

Valvontaviranomaisten apuna saadaan käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen palveluksessa olevia tai muita tehtävään sopivia henkilöitä.

11 §

Tarkastukset

Valvontaviranomaisilla on oikeus tarkastaa kylvösiemenviljelyksiä ja niiden läheisyydessä sijaitsevia viljelyksiä ja alueita, kylvösiementä, tuotanto- ja pakkaustiloja, varastointi- ja

myyntipaikkoja, elinkeinonharjoittajan ja viljelijän kirjanpitoa ja 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedostoa sekä ottaa maksutta tarpeellisia näytteitä. Suomessa voidaan hyväksyä toisessa valtiossa suoritettut viranomaisten tarkastukset.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa määräykset tarkastusten suorittamisesta, näytteiden ottamisesta ja tutkimisesta, toisessa valtiossa suoritettujen tarkastusten hyväksymisestä sekä muusta tarkastus- ja valvontamenettelystä.

Valvontaviranomaisilla on oikeus tarvittaessa saada virka-apua muilta viranomaisilta tämän lain mukaisten tarkastusten suorittamiseen.

12 §

Ilmoitusvelvollisuus ja tiedosto

Kylvösiemenen pakkaamista, markkinointia, maahantuontia tai maastavientiä harjoittavan elinkeinonharjoittajan tai viljelijän on tehtävä toiminnastaan kirjallinen ilmoitus kasvintuotannon tarkastuskeskukselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun elinkeinonharjoittajan ja viljelijän on pidettävä toiminnastaan tiedostoa, josta tarvittaessa voidaan vaikeuksitta selvittää valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemat määräykset ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä ja ilmoitusmenettelystä sekä tiedoston sisällöstä ja järjestämisestä.

13 §

Valvonnan tulosten julkaiseminen

Kasvintuotannon tarkastuskeskus julkaisee valvonnan tulokset. Tarkastuskeskus voi antaa valvonta- ja tarkastustoiminnassa kertyneitä tietoja kasvinjalostajanoikeudesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetuille lajikkeen omistajille. Tietoja, jotka 17 §:n nojalla on säädetty salassa pidettäväksi, ei saa paljastaa.

Maa- ja metsätalousministeriö antaa tarkemat määräykset 1 momentissa tarkoitetusta tietojen julkaisemisesta ja luovuttamisesta.

14 §

Siemenerän markkinointikielto

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi kieltää kylvösiemen tietyn erän markkinoinnin, jos erä ei täytä tässä laissa säädettyjä ja lain nojalla

määrättyjä vaatimuksia. Kielto voidaan määrätä myös vaatimusten täyttämistä koskevien tarpeellisten tutkimusten suorittamisen ajaksi, jos on perusteltua syytä epäillä, että erä ei täytä sitä koskevia vaatimuksia. Valvontaviranomainen voi markkinoinnin estämiseksi merkitä erän sopivalla tavalla.

Kielto on annettava määräaikaisena, jos sen perusteena oleva puutteellisuus on mahdollista poistaa. Kielto on viipymättä peruutettava, jos puutteellisuus on poistettu tai jos sillä ei enää kiellon määräämisen kannalta ole merkitystä.

Kieltoa on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomaisen kiellä päätöksen täytäntöönpanoa tai määrää sitä keskeytettäväksi.

15 §

Hävittämis- ja maastavientimääräys

Jos kylvösiemenen markkinointi on 6 tai 14 §:n nojalla kielletty, kasvintuotannon tarkastuskeskus voi sallia sen käytön muuhun tarkoitukseen kuin kylvösiemeneksi taikka määrätä sen vietäväksi maasta tai hävitettäväksi. Päätökseen voidaan liittää ehtoja sen täytäntöönpanossa noudatettavasta menettelystä. Hävittämismääräys on annettava uhalla, että määräyksen mukaisesti suorittamatta jäänyt hävittäminen teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

16 §

Uhkasakko

Kasvintuotannon tarkastuskeskus voi asettaa 14 §:ssä tarkoitetun kiellon tai 15 §:ssä tarkoitetun kylvösiemenen käyttöä koskevan päätöksen tehosteeksi uhkasakon. Uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

17 §

Salassapitovelvollisuus

Henkilö, joka tässä laissa tarkoitettua tehtävää suorittaessaan on saanut tietoja elinkeinonharjoittajan tai viljelijän liike- tai ammattisalaisuudesta tai taloudellisesta asemasta, ei saa niitä paljastaa, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, tähän suostu.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei estä tietojen antamista:

- 1) syyttäjä- ja poliisiviranomaiselle pakkokeinolain 5 luvun 1 §:ssä tarkoitetun rikoksen selvittämistä varten;
- 2) 10 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille tä-

män lain mukaisten tehtävien suorittamista varten; tai

3) muutoksenhaku tutkivalle viranomaiselle tämän lain mukaisessa asiassa.

18 §

Rangaistussäännös

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

1) laiminlyö 12 §:n 1 momentissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden;

2) laiminlyö 12 §:n 2 momentissa tarkoitetun tiedoston pitämisen; tai

3) markkinoi kylvösiementä, joka ei täytä 3, 4 tai 6—8 §:ssä sekä niiden nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä kylvösiemenelle asetettuja vaatimuksia;

on tuomittava, jollei siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *siemenkaupparikkomuksesta* sakkoon. Lisäksi voidaan kylvösiemen pakkauksineen tai osa kylvösiemenestä taikka niiden arvo tuomita menetetyksi valtiolle, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole kohtuutonta.

Kasvintuotannon tarkastuskeskus tekee 10 §:ssä tarkoitettujen viranomaisten puolesta ilmoituksen 1 momentissa tarkoitetun rikkomuksen saattamiseksi syyteharkintaan. Ilmoitus voidaan jättää tekemättä sellaisesta rikkomuksesta, jota on kokonaisuutena pidettävä ilmeisen vähäisenä.

Rangaistus virkamiehen ja julkisyhteisön työntekijän salassapitovelvollisuuden rikkomisesta säädetään rikoslain 40 luvun 5 §:ssä.

4 luku

Erinäiset säännökset

19 §

Maksut ja palkkiot

Tämän lain mukaisista tarkastuksista ja tutkimuksista peritään valtiolle maksuja, joiden perusteet ja suuruus määrätään valtion maksuperustelaissa (150/92) säädettyssä järjestyksessä.

Edellä 10 §:n 3 momentissa tarkoitetuille henkilöille voidaan suorittaa valvontatehtävistä palkkiota ja kustannusten korvausta valtion talousarvion rajoissa. Palkkioiden ja korvausten suorittamisesta ja perusteista määrää maa- ja metsätalousministeriö.

20 §

Muutoksenhaku

Päätökseen, jonka kasvilajikelautakunta on antanut lajikkeen lajikeluetteloon hyväksymistä koskevaan hakemukseen, saa hakea valittamalla muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta 60 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta.

21 §

Tarkeimmat säännökset

Tarkeimmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan tarvittaessa asetuksella.

5 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyään ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan siementavaran kaupasta 25 päivänä elokuuta 1975 annettu laki (669/75) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa saadaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

23 §

Siirtymäsäännökset

Siementavaran kaupasta annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuun lupaan pakata siementavaraa sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä ja määräyksiä, kunnes asetuksella säädetään luvan voimassaolon lakkaamisesta. Luvan mukaista toimintaa valvoo ja luvan myöntämisestä ja peruuttamisesta päättää kasvintuotannon tarkastuskeskus. Maa- ja metsätalousministeriö voi määrätä, että tiettyjen kasvilajien kylvösiemenenä saadaan tämän lain 4 §:n nojalla markkinoida vain tässä momentissa tarkoitetun luvan nojalla pakattua kylvösiementä.

Elinkeinonharjoittaja, joka ennen tämän lain voimaantuloa on tehnyt siementavaran kaupasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen, saa harjoittaa tämän lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa tekemättä samassa momentissa tarkoitettua ilmoitusta.

Kunnes tämän lain 5 §:ssä tarkoitettu viljelykasvien lajikeluettelo on vahvistettu ja tullut voimaan, sovelletaan siementavaran kaupasta annetun lain 8 §:n säännöksiä tärkeimpien kasvilajien lajikkeista pidettävästä luettelosta.

Helsingissä 6 päivänä marraskuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Maa- ja metsätalousministeri *Martti Pura*

